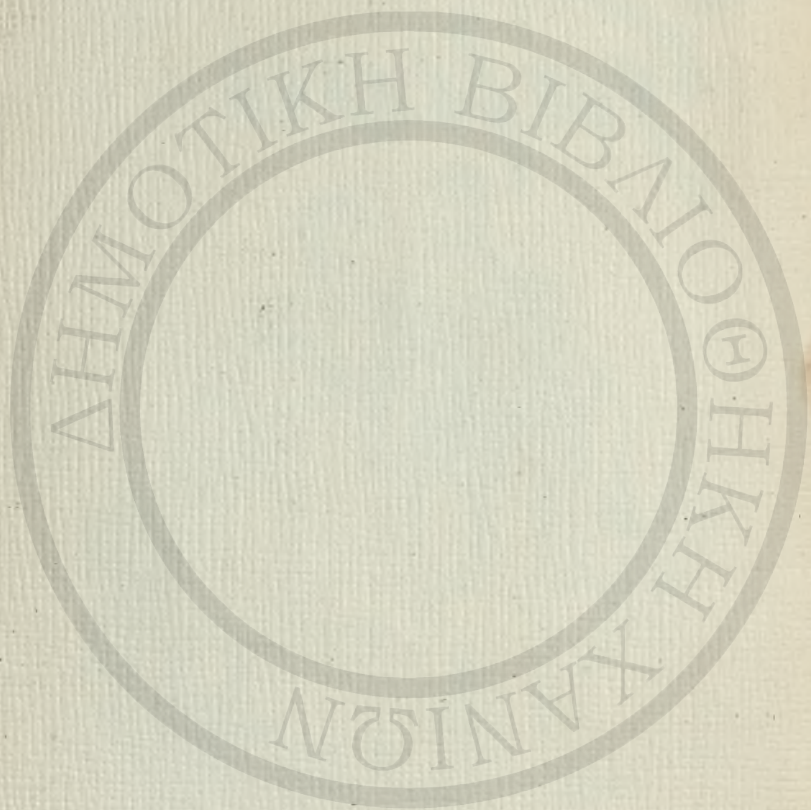

ΣΥΛΛΟΓΗ: ΠΑΝΤΕΛΗ Π. ΒΑΒΟΥΛΕ

του
Γάμου

Μαντινάδες - Ιασηνίδια
Παροιμίες - Παιγνίδια

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
— ΧΑΝΙΩΝ —	
Αδξ. άριθ.	28264
Χρονολ. Εισαγ.	4-6-1965
Ειδικότης	Παιδαγωγική 39/112-
*Αριθ.	398.8 / ΒΑΒ.

ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ

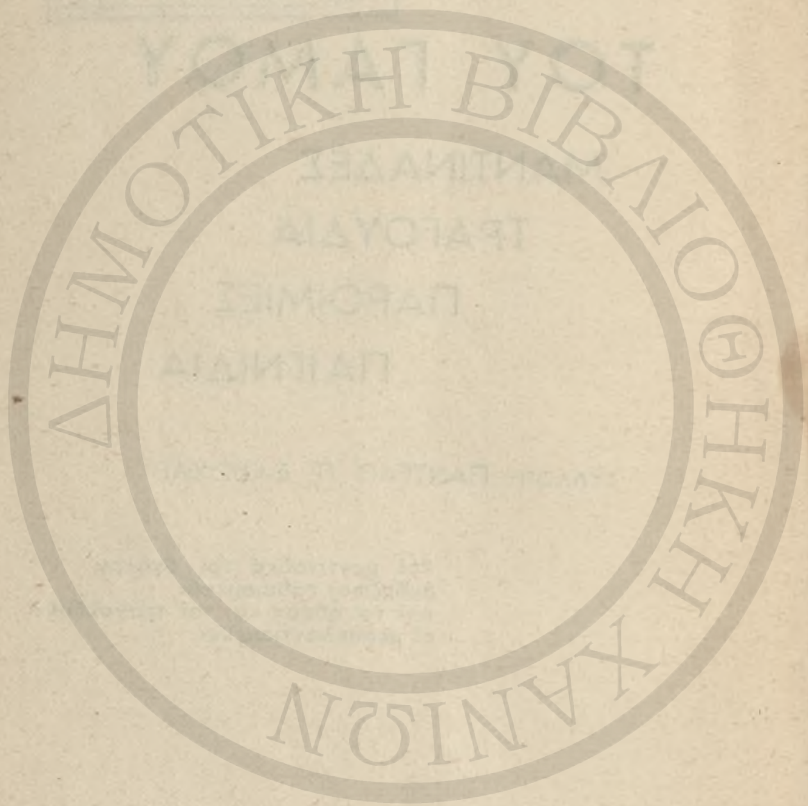
ΣΥΛΛΟΓΗ: ΠΑΝΤΕΛΗ Π. ΒΑΒΟΥΛΕ

Τοί μαντινάδες τοί θγαλαν
 άνθρωποι παδιασμένοι
 και τσ' ήθραν και τοί τραγουδοίτην
 οί μερακλαντισμένοι.

ΧΑΝΙΑ

1955

Ἡ νέα τούτη μικρή συλλογή μου ἐμφανίζεται, γιά νά συμπληρώση τή μεγάλη συλλογή μου μέ τόν τίτλο «Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ» πού ἔχει ἐκδοθῆ ἀπό τό 1950 καί πού περιλαμβάνει μαντινάδες καί τραγούδια διάφορα.

Στό μεταξύ ἀσχολήθηκα νά συγκεντρώσω καί ἄλλες πολλές μαντινάδες, ἀπό τίς ὁποῖες ξεχώρισα ἐκεῖνες πού σχετίζονται ἄμεσα ἤ ἔμμεσα μέ τό γάμο.

Στήν ἐργασία μου αὐτή μέ παρακίνησε ἡ διαπίστωση τῆς ἀνάγκης, στήν ὁποία βρίσκεται ὁ γλεντιστής, ὅταν παρευρεθῆ στό γάμο, νά τραγουδήσῃ μαντινάδες καί τραγούδια ἐπίκαιρα καί σχετικά μέ τό γαμπρό, τή νύφη, τόν κουμπάρο, τοὺς γαμουλιῶτες κ.λ.π.

Συγκέντρωσα ἐπίσης ἀρκετά παιγνίδια, ἀπό ἐκεῖνα πού παίζονταν παλιότερα κι ἐξάκολουθοῦν ἀκόμη νά παίζονται στά Κρητικά γλέντια καί περιέλαβα μερικά ἀπ' αὐτά.

Ἐκρίνα ἐπίσης σκόπιμο νά παραθέσω καί τίς παροιμίες πού λέγονται στήν Κρήτη καί εἶναι σχετικές μέ τό γάμο, γιά ν' ἀνταποκριθῆ ἔτσι πληρέστερα ἡ συλλογή μου στόν προορισμό της.

Ἐλπίζω, ἡ ἐργασία μου τούτη, νά ἱκανοποιήσῃ ἐκείνους πού θά ἤθελαν νά ἔχουν στά χέρια τους μιὰ συλλογή μέ τέτοιο περιεχόμενο.

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Οί συγγενεῖς καὶ οἱ φιλενάδες τῆς νύφης

Ηρῶ ὁ καιρός, πού θά διαβῆ ἡ κόρη μου στὰ ξένα
μὲ τοῦ κυροῦ τση τὴν εὐκή, τση μάνας πού τὴ γέννα.

Ἄνοιξαν οἱ ἑπτὰ οὐρανοί, τὰ δώδεκα Βαγγέλια
καὶ παίρνουν τὸ παιδάκι μου, ἀπὸ τὰ δυὸ μου χέρια.

Μ' ἄς τῆνε κι ἄς τὴν πάρουνε κι ἄς τσοι νά τὴ χαροῦνε
κι ἀπὸ τὰ χέρια τση τὰ δυὸ πολλὰ καλὰ θά δοῦνε.

— Ἀπὸ χαρὰ τση ἐγκρίνιασε ἡ μάνα τση καὶ κλαίει
κι ἀπὸ χαρὰ τση τραγουδεῖ κι αὐτὰ τὰ λόγια λέει.

Φεύγει καὶ πάει στὸ καλὸ ἢ κολώνα τοῦ σπιτιοῦ σας,
τριαντάφυλλο καὶ καντηφές, πρεπιά τοῦ περβολιοῦ σας.

Σήμερα θά ξεκλωνιστῆ τση δάφνης τὸ κλωνάρι
κι ἄλλοῦ θά μεταφυτευτῆ, νάναι κι ἐκειὰ καμάρι.

Ἐθολαθῆκαν τὰ νερά τὰ κατασταλασμένα
γιατὶ θά ξεχωρίσωμε τὰ πολυαγαπημένα.

Ἐθολαθῆκαν τὰ νερά στοῦ ποταμοῦ τὴν κοίτη
γιατὶ θά ξεχωρίσωμε, νά πάης σ' ἄλλο σπίτι.

— Φεύγεις, γειτονοπούλα μας, ξιά σου, μὴ μᾶς ξεχάσης
κι ὅπου σὲ πάη ἢ μοίρα σου, μὲ τὸ καλὸ νά φτάσης.

Ὅπου κι ἂν πάης, νύφη μου, μάνα καὶ κύρη θάχης
κι ὡς ἴσθουν φρόνιμη κι ἐπά, νάσαι κι ὅπου κι ἂ λάχης.

Στὸν ἐρχομὸ τοῦ γαμπροῦ:

— Πρόβαλε, συμπεθέρα μας, δῶσε μας τὴν εὐκή σου
νὰ πάρωμε τὴν κόρη σου, δὲν εἶνε μπλιὸ δική σου.

— Ἦρθε-νε μάνα ὁ γαμπρὸς σὲ κόκκινο μουλάρι
γιὰ νά τοῦ δώσης τὴν εὐκή τὴν κόρη σου νά πάρη.

Σηκώσου, νύφη, νά δεχτῆς κι ὁ νιὸς ὄξ' ἀνημένει
ἢ Μοίρα σοῦ τὸν ἔμπεψε καὶ βιάζεται νά πηαῖνη.

Σήκω κι ἀποχαιρέτηξε τὸ σπίτι τοῦ Κυροῦ σου
κι ἄλλο καλύτερο θὰ βρῆς στὴ συντροφιά τ' ἀντροῦς σου.

Σήκω κι ἀποχαιρέτηξε τὴ μάνα πού σ' ἐγέννα
καὶ ζήτηξέ τση τὴν εὐκὴ, γιατί θὰ πάης στὰ ξένα.

Σηκώσου, κερά νύφη μας, τίναξε τὰ φτερά σου
δὸς τὰ κλειδιά τῆ μάνας σου, μὰ ἐσύ θὰ βρῆς δικά σου.

Σήκω κι ἀποχαιρέτηξε τὸ σπίτι τοῦ Κυροῦ σου
καὶ φίλησε τὸ χέρι του νὰ πᾶς στοῦ πεθεροῦ σου.

Σήκω κι ἀποχαιρέτηξε τὴ συγγενολογιά σου
καὶ νάρχεσαι νὰ τσοὶ θωρῆς πάντα μὲ τὴν ὑγείά σου.

Σήκω κι ἀποχαιρέτηξε τ' ἀγαπημέν' ἀδέρφια
φίλησε τσ' ἀδερφάδες σου, τσί θειάδες τὰ ξαδέρφια.

Σηκώσου, κερά νύφη μου, τῆ μάνας σου καμάρι
καὶ συντροφιά ἀρχοντικὴ ἔρχεται νὰ σὲ πάρη.

Σηκώσου, νύφη μου ἀπ' αὐτοῦ, μὴν κάνης πὼς δὲ θέλεις
τὰ ροῦχα τοῦ γαμπροῦ βαλες καὶ νὰ μισέψης θέλεις.

Σηκώσου, ἀρχόντισσα, κερά καὶ ρήγισσα μεγάλη
ν' ἀποδεχτῆς τὴ συντροφιά ἀποῦρθε νὰ σὲ πάρη.

Σηκώσου, κερά νύφη μου καὶ πλύσου μὲ τὸ μόσκο
γαμπρός, κουμπάρος καὶ παπὰς σὲ περιμένου ἀπ' ὄξω.

Σηκώσου, νυφαλάκι μου, μ' ἀνθόνερο νὰ ραίνης
τὰ ροῦχα τοῦ γαμπροῦ φορεῖς κι' ἀκόμη περιμένεις;

Σηκώσου, νυφαλάκι μου, ἀνθὲ τοῦ γαρυφάλλου
νὰ ὁ κουμπάρος κι ὁ γαμπρός στεφάνια νὰ σᾶς βάλου(ν).

Σηκώσου, κερά νύφη μου καὶ κάνε τὸ σταυρό σου
κι ἦρθεν ἡ -γι-ώρα τοῦ θεοῦ νὰ πᾶς σι' ἀρχοντικό σου.

Ἐκειά πού πάεις, νύφη μου, θὰ βρῆς ξερά τὰ ξύλα
μὰ πού τσί φρονιμάδες σου θ' ἀνθοῦν, θὰ βγάλουν φύλλα.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης

—Ἀνοίξετε τὸ πόρτας σας τὸ δεξιὸ μαδέρι
κι ἦρθε τῆ Ρήγισσας ὁ γιὸς νὰ πάρη τὸ ξαθέρι. ¹

Ἀνοίξετε τὴ πόρτα σας τὴ σιντεροδεμένη
νὰ πάρωμε τὴ νύφη μας τὴν πολυοπαινεμένη.

1. Τὴ διαλεκτῆ.

Στὸ κυπαρίσσι, πούρχεται σήμερο στὴν αὐλή σας
μ' οὐλὴ τὴν εὐχαρίστηση, δώσετε τὸ παιδί σας.

—Ἐμπα, γαμπρέ καὶ φίλησε τῆ πεθερᾶς τὸ χέρι
π' ἀνάθρεψε βασιλικὸ καὶ σοῦ τὸν δούδει ταίρι.

Στὸ σέβας καὶ στὴν ἀρχοντιά εἶναι συνηθισμένη
καὶ μὴ μᾶς τὴ μαλώνετε, τὴ μοσκαναθρεμμένη.

Μὴ μᾶς τὴνέ μαλώνετε καὶ μὴ μᾶς τὴ χολιάτε ¹
γιατὶ ναι παραπονιὰ καὶ θὰ παραπονᾶται.

Σᾶς δούδομε καὶ παίρνετε ἄχολο περιστέρι
καὶ μὴ μᾶς τὴ μαλώνετε, καλοὶ μᾶς συμπεθέροι.

—Δὲ θὰ σᾶς τὴ μαλώνωμε, δὲ θὰ σᾶς τὴ χολιοῦμε
σάν τὸ σγουρὸ βασιλικὸ θὰ τὴν παρακρατοῦμε.

Δὲ θὰ σᾶς τὴ μαλώνωμε, δὲ θὰ σᾶς τὴ χολιοῦμε
μὰ νὰ τῆ παραγγείνετε νὰ κάν' ὅ,τι τῆ ποῦμε.

Δὲ θὰ σᾶς τὴ μαλώνωμε, δεῶ ² νὰ βγάλη χούι ³
σάν τὸν τσινιάρη γάϊδαρο, τὸ κουτουλάρι βούι.

Νύφη, στὸ σπίτι πού θὰ πᾶς κι ἂν εἶν' ξερὰ τὰ ξύλα
ἀπὸ τὴν καλωσύνη σου θὰ βγοῦν ἀνθοὶ καὶ φύλλα.

Στὸ φτάσιμο τῆς νύφης στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι:

—Πρόβαλε μᾶνα τοῦ γαμπροῦ καὶ πεθερὰ τῆ νύφης
καὶ βᾶστα καὶ ροδόσταμο νὰ τὴ ροδοσταμίσης.

Ἡ πεθερά:

—Νύφη μου, ξάστερε οὐρανὲ καὶ ξέλαμπρο φεγγάρι
τὸ ταίρι σου ἴναι ζηλευτὸ καὶ ἄξιο παλικάρι.

Σάν κυπαρίσσι νὰ σταθῆς, σάν πρίνος νὰ ριζώσης
καὶ σὰ μηλιά, γλυκομηλιά, γλυκόμηλα νὰ δώσης.

Καὶ ὅσα κόκκινα σπυριά ἔχει τὸ ρόγδι τοῦτο
τόσα καλὰ στὸ σπίτι σου μὲ τῆς ὑγείας τὸν πλοῦτο.

Οἱ συγγενεῖς:

—Χίλια καλῶς ἐκόπιασε τὸ ξένο στὸ χωριό μας
κι ἡμεῖς τὸ καμαρώνωμε σάν νάτονε δικό μας.

1. Νὰ μὴ χολοσκάνη. 2. Ἐκτός. 3. Κακὲς συνήθειες.

Χαίρεστε τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ, χαίρεστε καντονάδες
σήμερα σὰς ἔφερανε ρόδα μὲ τοὺς κιντζάδες. ¹

Γιὰ τοὺς προυκολόγους καὶ τὰ προυκιά:

* Ἄμετε πῆτε τοῦ γαμπροῦ νὰ στέκη νὰ ξανοίγη
τὰ ροῦχὰ πού τοῦ φέρνουνε νὰ μὴν τ' ἀναγογγύζη. ²

* Ἐδὰ τὰ βγάνουν τὰ προυκιά τὰ μοσκομουρισμένα
μεσὰ χουνε ζαχαρώτὰ κι ἀμύγδαλα βαρμένα.

Τὰ νέφαλα πού πέρασαν, βαστοῦν νερό καὶ χιόνια
ἄς εἶναι καλορρίζικα τῆ νύφης τὰ σεντόνια.

* Ὅσ' ἄστρα ναι στὸν οὐρανὸ καὶ φύλλα στὸ ροβίθι
τόσα ψιλὰ ποκάμισα νὰ καταλύση ἡ νύφη.

* Ὅσ' ἄστρα ναι στὸν οὐρανὸ καὶ δέντρα στὸ χωριό μας
τόσα ψιλὰ ποκάμισα νὰ λιώση κι ὁ γαμπρός μας.

* Ἄς εἶναι καλορρίζικα τῆ νύφης τὰ στρωμάτσα
ἀγγέλοι τὰ λευκάνανε καὶ κορασιές τὰ ράψα.

Γιὰ δέστε, σεῖς οἱ κορασιές, ροῦχα καλόρραμένα!
Ὁ Θεὸς νὰ τσί πολυχρονᾷ κι ἐκεῖνες πού τὰ φαίνα (ν).

* Ὡς καὶ τὰ πετσετάκια τῆ κι ἐκεῖνα κεντητὰ ναι
κι ἔτσα θὰ καταλάβετε ἦντα νοικοκυρὰ ναι.

Εὐχές στὴ νύφη καὶ στὸ γαμπρό:

* Ω Παναγία Δέσποινα, μὲ τὸ Μονογεννῆ Σου
τ' ἀντρόγυνο πού γίνηκε, δῶσε του τὴν εὐκὴ σου.

* Ὡς τε νὰ στέκουν τὰ βουνά, ἡ γῆς κι ἡ-γι-οἰκουμένη
νὰ ζήση ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός καὶ καλοκαρδισμένοι.

Τὴ μαντινάδα μου θὰ πῶ ἀπάνω στὸ κεράσι
νὰ ζήση τὸ ἀντρόγυνο καὶ νὰ καλοπεράση,
ἢ τ' ἀντρόγυνο πού γίνηκε νὰ ζήση νὰ γεράση.

Μιά μαντινάδα θὰ σὰς πῶ κι ἐγὼ μ' οὐλο τὸ θάρρος
νὰ ζήση ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός νὰ ζήση κι ὁ κουμπάρος.

Τ' ἀντρόγυνο πού γίνηκε χρόνους πολλοὺς νὰ ζήση
πολλὰ ἀγοράκια ν' ἀξιωθῆ καὶ κόρη ν' ἀποχτήση.

1. Μπουμπούκια. 2. Τάδεωρεῖ ἀνεπαρκῆ ἢ ἀνάξια.

Χίλια καλῶς ἐκόπιασες νύφη στ' ἀρχοντικό σου
καί σ' ἐννιά μῆνες νάρθωμε, νά δοῦμε καί τὸ γιό σου.

Νύφη μου, πλουσιανάρεφτη καὶ καλαναθρεμμένη
χρυσά παπούτσια νά φορῆς νά μπαίνης καὶ νά βγαίνης.

Νύφη μου, κερά νύφη μου, τὸ πρῶτο ζυμωτό σου
ζάχαρη νάν' τ' ἀλεύρι σου καὶ κάδιο τὸ νερό σου.

*Ὅσα χει ὁ Μᾶης λούλουδα καὶ ὁ χειμῶνας χιόνια
εὐχομαι στὸ ἀντράγυνο νά ζήση τόσα χρόνια.

Μέ τὴν εὐκὴ μας οὐλωνῶ καὶ μέ χαρὰ μεγάλη
νά δοῦμε τὰ στεφάνια σας ἀπάνω στὸ κεφάλι.

*Ἡ Παναγία κι ὁ Χριστὸς νά βλέπη τσοὶ χτιστάδες
πού χτίζανε τσοὶ κάμερες πού βάνουν τὰ νυφάδες.

*Ἄλλο δὲν ἔχω νά σοῦ πῶ καὶ καλομοίρα νάσαι
σὲ χρυσοπράσινο δέντρο νά στρώνης νά κοιμᾶσαι.

Σάν τὸν κισσό ἀπὸ κολλᾶ στὸ δέντρο καὶ φουντώνει
νά σμίξη ἡ νύφη τὸ γαμπρὸ κι ἀπάνω του ν' ἀπλώνη.

Νύφη μου, πλούσια νά γενῆς καὶ πλούσια νά γεράσης
καὶ νά σ' ἀξιῶση ὁ Θεὸς δούλους καὶ δοῦλες νάχης.

Νύφη μου, πλούσια νά γενῆς κι εὐτυχημένη νάσαι
τῆ μάνα καὶ τὸν κύρη σου, τ' ἀδέρφια νά θυμᾶσαι.

*Ὅχτῶ παπάδες ψάλλουνε κι ἐννιά καλαναρχοῦνε
τὰ στέφανα σὰς βάνουνε κι ὕστερα σὰς βλογοῦνε.

Δῶστε, Λουκᾶ καὶ Φίλιππε κι οἱ δώδεκ' Ἀπόστολοι
τὴν εὐτυχία, τὴ χαρὰ, πού τῶν εὐχοῦμαστε ὅλοι.

*Ὡ οὐρανὲ κι ὦ ἦλιε μου, ἄστρα κι ἐσύ φεγγάρι
χαρίσετε στὴ νύφη μας ἀπ' τὴ δικὴ σας χάρη.

Εὐκὴ γονιῶ καὶ ἀδερφῶ πάντα νά σὲ φυλάη
κι ἡ-γι-εὐτυχία κι ἡ χαρὰ σου σπίτι σου νά διαή. ¹

Μιά μαντινάδα θεὲ νά πῶ σὲ τοῦτο τὸ σεφέρι ²
νά ζήση ἡ νύφη κι ὁ γαμπρὸς μαζί κι οἱ συμπεθεροί.

Μιά μαντινάδα θεὲ νά πῶ ἡ-γι-ώρα νά περάση
τ' ἀντράγυνο πού γίνηκε νά ζήση νά γεράση.

Μιά μαντινάδα θεὲ νά πῶ εὐκὴ νά δώσωμε οὔλοι
νά ζήση ἡ νύφη κι ὁ γαμπρὸς κι ἡ σύντροφιά μας οὔλη.

1. Νά κατοικῆ. 2. Περίσταση.

Ἐκειά πού πάεις, νύφη μου, νάχης χαρά μεγάλη
καί τά καλά στό σπίτι σου νάρθουν μέ τό τσουβάλι.

Εὐχομαι τό βαρέλι σας νάχη ὡς τόν πάτο μέλι
καί τοῦ καιροῦ ἕνα γερό καί σερνικό κοπέλι.

Εὐκή ἄς ποῦμε στό Θεό μέσ' ἀπού τήν καρδιά μας
νά ζήση ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός κι' οὐλη ἡ συντροφιά μας.

ἽΟρμήνιες στη νύφη καί στό γαμπρό:

Νύφη μου, ἐκειά πού θέ νά πᾶς, σάν παλικόρι στάσου
νά μὴν κατέη ὄξ' ὁ Θεός, ἤντά χεις στήν καρδιά σου.

Γαμπρέ μου, τό στεφάνι σου, μέ τ' ἄνθη καί τά φύλλα
ἀγάπα την τή νύφη μας κι ἀντί γιά μᾶς, τή φίλα.

Γαμπρέ μου, τή γυναίκα σου, νά μὴν τηνέ μαλῶνης,
γιατί φερε πολλά προυκιά νά θέτης νά ξαπλῶνης.

Νύφη, στό σπίτι πού θά πᾶς, νά δείξης καλωσύνη
τή πεθερά σου ν' ἀγαπᾶς νά σ' ἀγαπᾶ κι ἐκείνη.

Νύφη, τό πρῶτο σου παιδί τό θέλομε ἀγόρι
γιά νά τ' ἀρραβωνιάσωμε τοῦ βασιλιᾶ τήν κόρη.

Καλό τόν βρίσκεις τόν καιρό γαμπρέ γιά ν' ἀρμενίζης
μόνο τιμόνευε καλά τά κύματα ὄντε σκίζεις.

Κι ἄγριος βοριάς ὄντε φυσᾶ καί τά πανιά φουσκώνει
κράτιε, γαμπρέ, στά χέρια σου σίγουρά τό τιμόνι.

Νύφη, νά εἶσαι φρόνιμη καί νά πηγαίνης ἴσια
καί μπιστική στόν ἄντρα σου νά σ' ἀγαπᾶ περίσσια.

Παίνια στό γαμπρό καί στη νύφη

ἽΟμορφος εἶναι ὁ γαμπρός, ὁμορφή ναι κι ἡ νύφη
τό πράμα εἶναι σ' ὄβγορο δέ θέλει σκιάς τεκλίφι. 1

Σήμερα λάμπει ὁ οὐρανός κι εἶναι καθάρια ἡ μερα
σήμερα στεφανώθηκε ὁ ἀήτος τήν περιστέρα.

Νύφη μου, ὠραιότατη, πού σέ ζηλεύουν ὅλοι
πῶς πήρες τό λεμονανθό ἀπό τό περιβόλι.

Νύφη μου, κερά νύφη μου, μεταξωτή μου σκέπη
ὁ ἄντρας πού σοῦ πήρανε, Χριστέ μου, πῶς σοῦ πρέπει!

1. Προσπάθεια γιά ἀπόδειξη.

*Ομορφὴ ναι ἢ νύφη μας μ' ἀλήθεια καὶ τὸ ταίρι!
*Εκεῖνος εἶν' περισσότερο κι ἐκείνη περιστέρι.

*Ομορφὴ ναι ἢ νύφη μας, μὰ δέστε τὸ γαμπρό μας
ὁμορφονιὸ καλύτερο δὲν ἔχει τὸ χωριό μας.

Νύφη μου, ὡς ἦσουν φρόνιμη, ἦρθε τὸ ριζικό σου
χρυσὸ ἀρραβώνα ἔβαλες στολίδι τῶν χειρῶ σου.

Νύφη μου, τὸ στεφάνι σου τὸ πλέξαν ἀγγελούδια
μὲ ρόδα καὶ τριαντάφυλλα, χιλιῶ λογιῶ λουλούδια.

Νύφη μου, σὰν τὸ πέπλο σου λάμπει τὸ πρόσωπό σου
κι ἀντιφεγγίδες κάνουνε οἱ-γι-ἄκρες τῶ μαλλιῶ σου.

Νύφη μου, ἦσουν φρόνιμη καὶ καλαναθρεμμένη
γι' αὐτὸ σὲ προτιμήσανε ἀνθρώποι ψηφισμένοι.

Νύφη ἄλλη δὲ ἐγίνηκε νὰ φάνηκε καλλιὰ σου
κι ὄντε γελάσης πέφτουνε τὰ ρόδα στὴν ποδιά σου.

Νύφη μου, κερά νύφη μου, ἄδειά ναι ἢ κάμερά σου
μὰ θὰ τῆνε στολίσουνε τὰ χέρια τὰ δικά σου.

Τὴν ὥρα π' ἄρχισε ὁ παπὰς νύφη ν' ἐβλοήση
ἄστραψε κι ἀναγάλλιασε Ἄνατολὴ καὶ Δύση.

*Ὀντε σ' ἐγέννα ἢ μάνα σου, ὄλα τὰ δέντρ' ἀνθοῦσαν
καὶ τὰ πουλιά μέσ' στὰ κλαδιά ἐγλυκοκελαηθοῦσαν.

*Ομορφὴ εἶσαι, νύφη μου, σὰν τ' ἔμορφο παγόνι
κι ἐχάρισέ σου τὴ λαλιά τῆ λαγκαδιᾶς τ' ἀηδόνι.

Τὰ φρύδια τῆ ναι σὰν σπαθιά, τὰ μάτια τῆ φωστῆρες
κι ἐδιάλεξές τῆνε, γαμπρέ, τὴ νύφη ἀπού πῆρες.

Νύφη μου, κερά νύφη μου, παγόνα καὶ τρυγόνα!
Πῶς θὰ περάσετε κι οἱ δυὸ τὸ φτεῖνὸ χειμῶνα!

*Ἀνοιξε, νύφη τὸ μποξά καὶ βγάλε τὸ κοντόχι'
στὴν Πόλη καὶ στὴ Βενετιά ἄλλη κιαμιὰ δὲν τὸ χει.

Τοῦ κόσμου οἱ-γι- ἀρχόντισσες οὐλες νὰ μαζωχτοῦνε
δὲ μοιάζουνε τῆ νύφης μας κι ἂν ξαναγεννηθοῦνε.

Τρεῖς Μοῖρες πόθον ἔβαλαν, ὡς τε νὰ σᾶς πιντρέψουν
καὶ σήμερ' ἀπ' τοῖ χάρες των στεφάνια θὰ σᾶς πλέξουν

Εἶσαι γυαλένιος μαστραπὰς εἶσαι γυαλένια γάστρα.
δυὸ νεφαλάκια λείπουνε νὰσ' οὐρανός μὲ τ' ἄστρα.

Κοίταζε, νύφη, τὸ γαμπρὸ νὰ δῆς πὼς θὰ σ' ἀρέσῃ
γιατὶ ναι κρίνος λιγερός στῶ γιασεμιῶ τῆ μέσῃ.

Νύφη μου, κερά νύφη μου, ἄσπρο μου περιστέρι
"Ἄγγελο σοῦμπεψε ὁ Θεὸς νὰ τονέ κάμῃς ταίρι.

Πιάσε καρφίχτη νὰ σταθῆς καὶ φίλντισι χτενίσου
κι ὄσες νυφάδες κι ἄ γενοῦν, δέ θὰ ν' καλύτερῆ σου.

"Ἡ Μοίρα σου σ' ἐμοίρανε στ' ἄστρα καὶ στὸ φεγγάρι
κι ἐβγῆκες τ' ἀξιώτερο τῆ Κρήτης παλικάρι.

—Κουλούρι πενταθέλικο, πού κρέμεται στὸν πάστο
εἰς τοῦ γαμπροῦ τὴν κεφαλῆ, χίλια κομμάτια σπάσ' το.

—Εἰς τοῦ γαμπροῦ τὴν κεφαλῆ θὰ σπάσω τὸ κουλούρι
γιατὶ ναι καλοσημαδιὰ καὶ θὰ τοῦ φέρῃ γούρι.

Στὸν παστό

"Ἐλᾶστε πόδε κοπελιές
ἀνθισμένες λεμονιές
ἐλᾶστε σεῖς οἱ παντρεμένες
ροδαρές ξεφουντωμένες
νὰ παινέσωμε τὴ νύφη
πού 'ν' τοῦ τόπου μας συνήθι:

Νύφη ἦντά χεις καὶ γκρινιάξεις
πούχεις ἄντρα παλικάρι:

"Ἐχει μπόι σάν τὴ βίτσα
σάν τὴ γλυκολεμονίτσα,
νὰ τονέ θωρῆ τὸ φῶς σου,
νὰ γελᾶ τὸ πρόσωπό σου.

Σάν τὸν ἄγγελο θὰ μπαῖνη
σάν τὸν ἀετὸ θὰ βγαῖνη.

Εἶπαμέ τα τοῦ γαμπροῦ μας
ἄς τὰ ποῦμ' τοῦ νυφاليοῦ μας:

"Ἐχει τὰ μαλλιά κορώνα
καὶ κορμί σάν τὴν κολώνα.

"Ἐχει κούτελο μικράκι
στρογγυλὸ σὰ νεραντζάκι

"Ἐχει φρύδια σὰ γαϊτάνι
πού ζωγράφος δεν τὰ κάνει.

*Έχει μάτια ζαφειρένια
ὄμορφα καὶ ζαχαρένια.

*Έχει πρόσωπο ὠραῖο
πού τρελαίνει κάθε νέο.

*Έχει μύτη σάν κοντύλι
στόμα σάν τὸ δαχτυλίδι.

*Έχει χεῖλια μερτζανένια
δόντια μαργαριταρένια.

Καὶ βυζάκια σὰ λεμόνια
πού ναι ἄσπρα σάν τὰ χιόνια.

*Έχει μπέτη σάν παγόνι
καὶ χαρὰ στον πού θ' ἀπλώνη

Δαχτυλάκια σάν κοντύλια
διαμαντένια δαχτυλίδια.

*Έχει πόδια μαρμαρένια
χέρια μαργαριταρένια.

Τὸ φουστάνι τῆ σφυρίζει
κοπελιά ναι καὶ μυρίζει.

*Ὀντε πορπατῆ στὴ στράτα
οὐρανὸς εἶναι μὲ τ' ἄστρα

Κι ὄντε πηαίνει εἰς τὴ βρύση
*Ἄγγελος θὰ τὸ ἀκλουθήση.

Καὶ χαρὰ στον τέτοια κάλλη
πού θὰ βάλῃ στὴν ἀγκάλη.

Οὐρανὸς εἶν' καὶ φεγγάρι
κι ὁ γαμπρὸς εἶν' παλικάρι.

*Ἡ νύφη ναι παράδεισος
κι ὁ γαμπρὸς κυπάρισσος.

Κι ἔσκυβε ὁ κυπάρισσος
κι ἐφίλιε τὸν παράδεισο.

Τὸ ἀντρώγουνο νὰ ζήσει
καὶ νὰ μᾶς πολυχρονίση.

Νὰ μᾶς ζήσει χίλια χρόνια
μὲ παιδιὰ καὶ δισεγγόνια.

Τὸ ἀγόρι πού θά καθίση στὰ γόνατα τῆς νύφης:

Δῶσε νύφη τὸ κουλούρι
νά σοῦ πῶ καλὸ τραγούδι:

Παίρνεις ἄντρα παλικάρι
ὁμορφο καὶ κανακάρη
κι ὁ Θεὸς νά σᾶς στεριώση
τὰ καλὰ του νά σᾶς δώση.

Ὁ γαμπρὸς στὴν ἀρραβωνιαστικιά, στὴ νύφη, στοὺς φίλους

Εὐχαριστῶ τὸν Πλάστη μας, τὴ μάνα πού σ' ἐγέννα
τὸν κύρη πού σ' ἀνάθρεψαν καὶ σ' ἔδωκαν σ' ἐμένα.

Εὐχαριστῶ στὴ μάνα σου κι ὁ Θεὸς νά τὴν ἀξιώση
στὴ βλόγα μας χαρούμενη, εὐκὲς νά μᾶς-ε-δώση.

Εὐχαριστῶ στὴ μάνα σου καὶ τὴν καληνωρίζω
σ' ἔκαμε καὶ σ' ἀνάθρεψε, γιὰ νά σὲ κανακίζω.

Εὐχαριστῶ τὴν τύχη μου καὶ τὸ Θεὸ δοξάζω
πού καμα σένα ταίρι μου καὶ δὲν ἀναστενάζω.

Εὐχαριστῶ σας, φίλοι μας, κουμπάροι κι ἐδικοί μας
πού ρηετε καὶ βρεθήκετε εἰς τὴ στεφάνωσή μας.

Σὲ ὄσους εἶστε ἀνύπαντροι εὐχομαὶ στὰ δικά σας
καὶ σ' ὄσους ἔχετε παιδιά, χαρὲς εἰς τὰ παιδιά σας.

Εὐχαριστῶ ὄσους ἦρθανε στὴν ἀκριβή μου σκόλη
καλότυχοι, χαρούμενοι, εἰς τὴ ζωὴ τους ὅλη.

Στὸ χορὸ

Λεβέντης εἶναι ὁ γαμπρὸς, λεβέντικα χορεύει
λεβέντικα πατεῖ τὴ γῆς καὶ δὲν τὴ χωρατεύει.

*Ἐπιασε ἡ νύφη στὸ χορὸ καὶ κάμετέ τση τόπο
καὶ σάν τὸν ἥλιον ἔλαμψε στὴ μέση τῶν ἀνθρώπων.

*Ἐπιασε ἡ νύφη στὸ χορὸ, πέρδικα πλουμισμένη
σὰ γιασεμί τοῦ περβολιοῦ, σὰ μυγδαλιά ἀνθισμένη.

*Ἐπιασε ἡ νύφη στὸ χορὸ καρνάδα βιόλα κι ἄσπρη
καὶ μοιάζει μὲ τὸν οὐρανὸ, πού ναι γεμάτος ἄσπρη.

Στή νύφη, όταν θά πάνε στή βρύση

Πάρε τή νύφη σου, γαμπρέ, νά πάμε ως τή βρύση
νά πιῆ νερό νά δροσιστῆ, τή στάμνα νά γεμίση.

Κουλούρι καρδιοζύμωτο κρεμάσετε στή βρύση
καί πάρε, νύφη, σπάσε το, νά μάς καλοχερίσης.

Μαντινάδες γιά τόν κουμπάρο

Νά ζήση τὸ ἀντρόγυνο νά ζήση κι ὁ κουμπάρος
καί νά βρεθῆ ἀκριμάτιστος σά θά τὸν πάρῃ ὁ Χάρος.

Μιά μαντινάδα θέ νά πῶ στήν καστανοκουβάρα
νά ζήση ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός νά ζήση κι ἡ κουμπάρα.

Μιά μαντινάδα θέ νά πῶ πού μοῦρθε στήν ἰδέα
νά ζήση ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός κι ἡ κουμπαραοπαρέα.

Μιά μαντινάδα θέ νά πῶ κι ἄ δὲν τή πῶ ἔχω βάρος
νά ζήση ἡ παρέα μας νά ζήση κι ὁ κουμπάρος.

Γιά τοὺς χορευτάδες

Εἰς τὴν ὄμπρός μεριά κρατεῖ ἓνα παλικαράκι
καί δρώνει τὸ μουστάκι του σάν τὸ γαρυφαλάκι.

Εἰς τὴν ὄμπρός μεριά κρατεῖ ἡ φούντα τοῦ κλημάτου
κι ἡ φούντα τοῦ βασιλικοῦ καί τοῦ καρεφυλλάτου.

Εἰς τὴν ὄμπρός μεριά κρατεῖς κι ἐγὼ κρατῶ στή μέση
μαλαματένιε μου σταυρὲ καί ποιὸς θά σέ κερδέση!

Εἰς τὴν ὄμπρός μεριά κρατεῖ ὁ καντηφές κι ἡ βιόλα
κι ἄ δὲ μοῦ τὸ πιστεύετε, ξανοίξετέ τσοι κι ὄλα.

Εἰς τὴν ὄμπρός μεριά κρατεῖ κι ἦντα καλὰ χορεύγει
νάχε σταφύλια νά πατῆ καί στάρι ν' ἀλωνεύγη.

Εἰς τὴν ὄμπρός μεριά κρατεῖ ἓνα καλὸ κοπέλι
ἄτζεμπας¹ θά βρεθῆ κιαμιὰ νά πῆ πῶς δὲν τὸ θέλει;

Κι αὐτῆ, πού μεσοθιὸ κρατεῖ, Χριστέ μου, τίνος μοιάζει;
τοῦ ἡλίου καί τοῦ φεγγαριοῦ ἢ λάμπη τση ταιριάζει.

Κι αὐτὲς πού μεσοθιὸ κρατοῦν μάνα καί θυγατέρα.
ἢ μάνα εἶναι πέρδικα κι ἡ κόρη περιστέρα

1. "Αραγε.

Εἰς τὴν κουντούρα 2 πιάσανε οὔλοι οἱ -γι-άτζαμῆδες
καὶ κάνει ὁ ἕνας κουνενοὺς 3 κιὸ ἄλλος λεκανίδες.

Δώσε ἀέρα τοῦ χοροῦ καὶ κάνε πέντε ζάλα
κι ἂν σπάσουν τὰ στιβάνια σου, ἐγὼ σοῦ κάνω ἄλλα.

Λεβεντονιὲ καὶ χορευτῆ, σὲ καμαρώνουν οὔλοι
τὸ νάμι σου ἀκούστηκε ἀπ' τὸ χωριὸ στὴν πόλη.

Εἰς τὸ χορὸ δὲ θὰ βρεθῆ κανένας νὰ σὲ φτάση
χαρὰ στηνε τὴν κοπελιά ἀπὸ θὰ σ' ἀγκαλιάση.

Ὁ καθαεῖς παρακαλεῖ εἰς τὸ χορὸ νὰ πιάση
καὶ τῆ καλῆς του κοπελιάς τὴ χέρα τῆ νὰ πιάση.

Ἦντά παθες κι ἐχόλιασες κι ἑκατσες στὸ πεζούλι:
σήκω νὰ πιάσης στὸ χορὸ, ἀπὸ κρατοῦνε οὔλοι.

Ἄχι τὸ κακορίζικο κι ὄντε θ' ἀκούσω λύρα
ἄλλου πετῶ τὴ ρόκα μου κι ἄλλου τὴν παρασύρα.

Στὸ πετραμύγαλο πατεῖς τσι μύτες τῶν ποδιῶ σου
κι ἄλλος στὴν τέχνη τοῦ χοροῦ δὲν παραβγαίνει ὀμπρὸς σου,

Νὰ τὰ χαρῶ, μικρούλα μου, τ' ἄσπρα σου ποδαράκια
ὄντε θὰ πιάσης στὸ χορὸ καὶ κάνης δυὸ ζαλάκια.

Εἰς τὴν ὀμπρὸς μεριά κρατεῖ, γιὰ δὲς τονε πῶς κάνει
πῶς κουμαντέρνει τὸ κορμί καὶ ζάλο ἕνα δὲ χάνει.

Καὶ παραδευτερότερη μιὰ κρουσταλλένια βρύση
κι ἐπρέπισέ τον τὸ χορὸ, πού νὰ πολυχρονίση.

Κι δε' ἀπὸ πίσω ἀκλουθᾶ τῆ Χιὸς τὸ κυπαρίσσι
ἀπὸ δὲν ἔχει ὅμοιον του σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση.

Κι δε' ἀπὸ πίσω ἀκλουθᾶ τῆ Χώρας τὸ καντούνι
καὶ σημειώνει τὸ χορὸ μὲ τὸ ψηλὸ ντακούνι.

Κι δε' ἀπὸ πισωθιὸς κρατεῖ... Πέστε μου, τίνος εἶναι;
ἀπ' οὔλες μέσα στὸ χορὸ ἢ γι ὀμορφότερῆ ναι.

Τὸ στᾶρι δέστε, τὸ κρατεῖ ἕνα παλικαράκι
πού τώρα μόνο βάνει ἀρχὴ νὰ ὄρωνῆ τὸ μουστάκι.

—Τέτοιο χορὸ δὲν εἶδα ἐγὼ, νὰ σειέτ' οὔλο τὸ σπίτι.

—Εἶν' ὁ χορὸς, πού χόρευαν ἀπὸ παλιά στὴν Κρήτη.

Εἰς τὴν ὀμπρὸς μεριά κρατεῖ ὁ λύχνος μὲ τὸ φύλι
κι ὅξ' ἀπὸ πίσω ἀκλουθᾷ τὸ ξεπασουλίστηρι.¹

Εἰς τὴν ὀμπρὸς μεριά κρατεῖ τῆ φάμπρικας ἐργάτης
καὶ τ' ἀκλουθοῦνε στὴ σειρὰ ὁ σκύλος καὶ ὁ κᾶτης.

Εἰς τὴν ὀμπρὸς μεριά κρατεῖ ἡ φούντα τ' ἀζογύρου
κι ὅξ' ἀπὸ πίσω ἀκλουθᾷ τὸ μούτσουνο τοῦ χοίρου.

Ἄνὲ ρωτᾶτε κοπελιές γιάντα βαστῶ στὸ στᾶρι
θαρῶ νὰ μὲ ρεχτῆ κιαμιὰ κι ἄντρα τση νὰ μὲ πάρη,

Σαράντα λίρες ἔδωκα καὶ λάδι ἓνα καντᾶρι
γιὰ νὰ μερέψω τὸ ντανά² ἀπὸ βαστᾶ στὸ στᾶρι.

Ἐδιάλεγες κι ἐδιάλεγες εἰς τὸ χορὸ νὰ πιάσης
καλλιὰ σου ἦτονε νὰ βγῆς στὴ χαρουπιὰ νὰ κᾶτσης.

Γιὰ τὸν λυρατζή

Παίξε τὴ λύρα λυρατζή κι ἐγὼ θὰ σὲ πλερώσω
μπρόκες ἀπ' τὰ στιβάνια μου θὰ βγάλω νὰ σοῦ δώσω.

Παίξε τὴ λύρα, λυρατζή, καὶ μὴ τὴν τσαφαρίζης
νὰ μὴ θαρροῦν οἱ κοπελιές κι ἀμύγδαλα τσακίζεις.

Παίξε τὴ λύρα, λυρατζή, καὶ ξάνοιγε κι ὀμπρὸς σου
καὶ μὴ θαρεῖς τσί κοπελιές καὶ θαμπωθῆ τὸ φῶς σου.

Παίξε, λυράρη μου, καλὰ κι ἐγὼ θὰ σὲ πλερώσω
μιὰν κοπελιά³ πού τὸ χορὸ θὰ βγάλω νὰ σοῦ δώσω.

Χαρῶ τα ἐγὼ, λυράρη μου, τὰ πέντε δάχτυλά σου
πού κάνουνε τσί κοπελιές εἰς τὸ χορὸ νὰ πιάσου.

Παρακαλῶ σε, λυρατζή, δῶσ' ὄρτσα³ στὸ δοξάρι
νὰ παίξη πῆδο ὁ χορευτῆς νὰ φτάξη στὸ δοκάρι.

Παίξε τὴ λύρα, λυρατζή, παίξε τὴνε γεμάτα
κι ἴσως καὶ τὴν πλανέσωμε αὐτὴ τὴ μαυρομάτα.

Παίξε τὴ λύρα, λυρατζή καὶ μὴν τὴν τσαφαρίζης
νὰ μὴ θαρροῦν οἱ κοπελιές τὸ ἄρκάλους φοβερίζεις.

Στοῦ λυρατζή τὴν κεφαλὴ κάθουνται δυὸ νεραΐδες
κι ἡ μιὰ τοῦ λέει τὸ σκοπὸ κι ἄλλη τσί μαντινάδες.

1. Τὸ ἐργαλεῖο τοῦ λύχνου πού προωθεῖ τὸ φύλι.

2. βόδι. 3. ὀρμή, δύναμη.

Πρέπει του τοῦ λυράρη μας μιά χαχαλιά παράδες
καί μιά κρασιά μέ τό μεζέ νά λήη μαντινάδες.

Τοῦ λυρατζῆ μας πρέπει του καρέκλα καρυδένια
γιά ν' ἀκουμπᾶ τή μέση του πού 'ναι δαχτυλιδένια.

*Ο λυρατζῆς εἶναι μικρός κι ἡ λύρα του μεγάλη
νά τήν ξεκαπακώσουνε, μέσα θά τονὲ βάλῃ.

Τοῦ λυρατζῆ μας πρέπει του καρέκλα νά καθίζη
καί μιά τραγίσια κεφαλή νά τήν ξεσαμπαδίζη¹.

Γιά τούς τραγουδιστάδες

—Τραγουδήξε, τραγουδιστή, ν' ἀκούσω τή λαλιά σου
νά πεταχτῶ σάν πέρδικα νά μπῶ στήν ἀγκαλιά σου.

—Νά βάλω θέλω πάλι ἀρχή νά ξανατραγουδήσω
τσι πρίκες καί τὰ βάσανα νά τὰ ξελησημονήσω.

Δέν τραγουδῶ πώς ἀγαπῶ, μουδὲ γιά ν' ἀγαπήσω
μά τραγουδῶ στή συντροφιά νά τήν καλοκαρδίσω.

Δέν τραγουδῶ πώς ἀγαπῶ, μουδὲ κι ἀγάπες κάνω
μά τραγουδῶ γιά νά χαρῶ τὸν κόσμο τὸν ἀπάνω.

*Ἀρχισε γλώσσα μου, ἀρχισε τραγούδια ν' ἀραδιάσης
καί τσ' ὀμορφες καί τσ' ἀσκημες ἐπᾶ νά κατεβάσης.

*Ἀρχισε γλώσσα μου γλυκειά, τραγούδια ν' ἀραδιάζης
τσι μερακλίνες κοπελιές βλέπου μὴν ξελογιαζης.

*Ἀρχισε γλώσσα μου, ἀρχισε καί τὸ τραγούδι ἄς τρέχη
μά κάθε τόσο τὸ κρασί τήν ἄκρα σου θά βρέχη.

*Ἀρχισε γλώσσα μ', ἀρχισε, νά τσι παινέσης ὅλες
ὅλες τσι κιτρολεμονιές καί τσοί καρνάδες βιόλες.

*Ὀρκό καμα στὸν οὐρανὸ μπλιὸ νά μὴν τραγουδήσω
μά ἐγώ, γιά τὸ χατήρι σας, τὸν ὄρκο θά πατήσω.

Νάχα τοῦ Σολομοῦ τὸ νοῦ καί τοῦ Δαβίδ τή γνώση
νά κάτσω νά σᾶς τραγουδῶ ὡς τε νά ξημερώσω.

*Ἄς τραγουδήξω κι ἄς χαρῶ κι ἄς παίξω κι ἄς γελάσω
τὰ νιάτα δέν πουλιοῦνται μπλιὸ νά βρῶ νά τ' ἀγοράσω.

1. Ξεψαχνίζη.

“Όποιος μ’ ἀκούει καὶ τραγουδῶ λέει δὲν ἔχω πόνο
μὰ ἐγὼ μὲ τὸ τραγούδι μου τὸν πόνο ξαλαφρώνω.

Σὰν τὸ παντέρημο πουλί ἔμεινα πάλι μόνος
κι ἀντὶ νὰ κλαίω, τραγουδῶ νὰ μ’ ἀλαφρώη ὁ πόνος.

Κι ἂν ἀρχινίξω καὶ τὰ πῶ τὰ πάθη μου τραγούδια
ἢ μαύρη γῆς θὰ ξεραθῆ δὲ βγάνει μπλιὸ λουλούδια.

—’Αφήσετε νὰ πῶ κι ἐγὼ μὴν εἶν’ οὐλα δικά σας
μὰνα μὲ γέννησε κι ἐμὲ σὰν καὶ τὴν ἀφεντιά σας.

—Δὲν εἶν’ ἐπὰ συνορισιὸ κι ἀπὸ μὲ πορεῖ ἄς μιλήσῃ
κι ἀπούχει πόνο στὴν καρδιά ἄς τονὲ τραγουδήσῃ.

—Γροῖκα τ’ ἀηδόνι πῶς λαλεῖ μέσα στοὶ πρασινάδες
λέει κι αὐτὸ τὸ ἀγάπης του δικὲς του μαντινάδες.

Τὴν μαντινάδα σὰν τὴν πῆ τραγουδιστὴς νὰ ξέρη
κάνει τ’ ἀνθρώπου τὴν καρδιά νὰ παίζῃ σὰν τὸ λέρι.

—Σὰ θὲς νὰ μάθῃς καὶ νὰ λὲς ὁμορφες μαντινάδες
κάνε παρέα μερακλῆ, νάχη πολλὲς ψαράδες.

—Θωρῶ το πῶς ἐγέρασα κι ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μου
μὰ ὡς κατέω καλὰ κακὰ τὴν κάνω τὴν δουλειά μου.

—Οἱ μαντινάδες θέλουνε ἀνθρώπο νὰ κατέχῃ
γλώσσα νὰ τσ’ ἀηδονολαλή καὶ νοῦ νὰ τσὶ ξετρέχῃ.

—Γιὰ μαντινάδες μὴ μοῦ λὲς, γιατί πολλὲς κατέχω
κι ἀπούνταν ἐγεννήθηκα ἐκείνεσας ξετρέχῳ.

—Τσὶ μαντινάδες τσὶ βγαλαν ἀνθρώποι παθιασμένοι
καὶ τσὶ βραν καὶ τσὶ τραγουδοῦν οἱ μερακλαντισμένοι.

—Τσὶ μαντινάδες ἀπὸ λὲς τσὶ κάτεχε ἢ λαλά μου
μὰ ἐκείνες ἀπὸ λὲω ἐγὼ, τσὶ βγάνω ἀπ’ τὴν κοιλιὰ μου.

Οἱ μαντινάδες ἀπὸ λὲς ἦτανε τοῦ παπποῦ μου
μὰ ἐκείνες ἀπὸ λὲω ἐγὼ εἶναι ἀπὸ δικοῦ μου.

Τσὶ μαντινάδες ἀπὸ λὲς, στὶ λέγανε οἱ γονιοὶ μου
μὰ ἐκείνες ἀπὸ λὲω ἐγὼ τσὶ βγάνω ἀπὸ τ’ ἄσκι μου.

—Τραγουδιστὴ μὴ χαίρεσαι καὶ μαντιναδολόγο
γιατὶ μιὰ μέρα θὰ μετροῦν τσὶ μύγες τῶν ἀλόγω.

—Τσὶ μαντινάδες μου πουλῶ τρακόσιες στὸ δεκάρι
γιὰ νὰ μπορῆ κι ὁ πιὸς φτωχὸς στὸ σπίτι του νὰ πάρῃ.

Καὶ μαντινάδες ἕξερα χίλιες καὶ δυὸ χιλιάδες
μὰ τσὶ δωκα στοὶ κοπελιὲς καὶ στοὶ ζῶντοχηράδες.

Οί μαντινάδες μου οί πολλές κι οί μαντιναδουρές μου
ἐκάμανε τσί κοπελιές και σέρνουνται τσ' αὐλές μου.

ΣΗΜ. Τέτοιες μαντινάδες βρίσκεις πολλές στὸν «Κρητικὸ
Τραγουδιστὴ» Π. Βαβουλέ σελ. 4—9.

Καλωσορίσματα. Παίνια στὴ συντροφιά

—Χίλια καλῶς τὸ βρήκαμε τοῦ φίλου μας τὸ σπίτι
ἀπού χει τὸν ἀύγερινὸ και τὸν ἀποσπερίτη.

—Χίλια καλῶς μᾶς ἤρθανε οί φίλοι, οί -γι-ἐδικοί μας
κι ἅ δὲ χωροῦν στὸ σπίτι μας πάνω στὴν κεφαλή μας.

Χίλια καλῶς ἐσμίξαμε χίλια και δυὸ χιλιάδες
ὁ κάμπος μὲ τὰ λούλουδα και μὲ τσί πρασινάδες.

Ἔτοῦτο-νε τ' ἀρχοντικὸ τὸ ρέχτηκα περίσσια
γιατί ναι τὰ δοκάρια του μηλιές και κυπαρίσσια.

Καλῶς ἤρθαν τὰ σύννεφα κι ἐφέρον τὸν ἀέρα
κι ἐφέρον και τσοί φίλους μας τὴ σημερινὴν ἡμέρα.

Πάντα γεροί, καλόκαρδοι, πάντα σ' ἔτοιες ἀράδες
νά τρώμε και νά πίνουμε, νά λέμε μαντινάδες.

—Ἐμεῖς δὲν ἤρθαμ' ἐπαδὰ νά φᾶμε και νά πιοῦμε
μόνο σᾶς ἀγαπούσαμε κι ἤρθαμε νά σᾶς δοῦμε.

—Ἐγὼ γιὰ τσοί κουμπάρους μου τὰ κάν' οὔλα θυσία
νά φᾶμε νά γλεντήσωμε μ' ὄρεξη κι ὑγεία.

—Εὐχαριστῶ, κουμπάρε μου, στὴ χουβαρνταδοσύνη
και νά σοῦ μπέψη ὁ Θεὸς λίρες μὲ τὸ κοφίνι.

—Εὐχαριστῶ στὴν τύχη μου, δοξάζω τὸν Θεὸ μου
ἀπού φερε τσοί φίλους μου μέσα στὸ φτωχικὸ μου.

—Σὲ τοῦτο-νε τ' ἀρχοντικὸ πέτρα νά μὴ ραῖση
κι ὁ νοικοκύρης κι ἡ κερὰ χρόνια πολλὰ νά ζήση.

Πέτρες και ξύλα τοῦ σπιτιοῦ πού σέρνετε τὸ βάρος
βλέπετε τσοί νοικοκυροῦς νά μὴν τσοί βλάβη ὁ Χάρος.

Χίλια καλῶς ἐσμίξαμε οί -γι-ἐδικοί κι οί φίλοι
και ἀπού δὲ μᾶς ἀγαπᾶ, νά τονὲ φᾶνε οί σκύλοι.

Ἄμάν, και πῶς τὰ ρέγομαι τὰ δέντρα ὄντε-ν-ἀνθοῦνε
τσοί φίλους και τσί συγγενεῖς ὄντε μονομεριοῦνε.

Γλυκὸ κυδώνι μὲ νερὸ μοῦ φέρανε στὸ δίσκο
μ' ἀπ' τὴ δικὴ σας συντροφιά γλυκύτερο δὲ βρίσκω.

Χαρῶ τη τὴν παρέα μας κι ἄς ἦταν κι ἄλλη τόση
νὰ τρῶμε καὶ νὰ πίνωμε ὡς τε νὰ ξημερώση.

Ἔϊ δέτ' ὠραία συντροφιά κι ἄς ἦταν κι ἄλλη τόση
σ' ἔτοιες χαρὲς νὰ σμίγωμε, ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώση.

Καλῶς ἦρθαν οἱ φίλοι μας κι ἄς κάναν τόσο κόπο
κι ἦρθανε κι ἐτιμήσανε τὸν ἐδικό μας τόπο.

Θέ μου, καὶ πού βρεθῆκανε τόσα καλοχερίδια
ρακή, ἀστραγάλια, ἀμύγδαλα, φυντίκια καὶ καρύδια.

Τίναξε τὸν ἀκίσαρο νὰ δῆς ἂν βγάλη σκόνη
δὲν τὸ κουνοῦμε ἀπὸ παέ, τ' ἀφεντικό σηκώνει.

—Μίλησε ἐσὺ ἀπὸ τὴ μηλιά κι ἐγὼ ἀπὸ τὸ περβόλι
νὰ τὴν καλωσορίσωμε τὴ σύντροφιὰ μας ὄλη:

—Τὴ συντροφιά σας χαίρομαι τὴν ἄξια τιμημένη
τὴν ἄξια καὶ τὴ φρόνιμη καὶ τὴ μπεγιεντισμένη.¹

—Ζηλεύουσί τη οἱ -γι-ἄρχοντες ζηλεύει ὁ κόσμος οὔλος
μὰ σὰ ζηλεύει μιὰ ξανθὴ ἄλλος δὲν τὴ ζηλεύει.

Μὲ συντροφιάν ἐκάθουμουν ἄξια καὶ τιμημένη
κι ἡ συντροφιά ἀγκανάει² με νὰ πῶ ἕνα τραγουδάκι
μὰ ἐγὼ δὲ θέλω νὰ τὸ πῶ, γιατί δὲν τὸ κατέω'
μὰ πάλι γιὰ τὴ συντροφιά θὰ πῶ ἵνα τὸ κατέω
νὰ πῶ τραγούδι τοῦ σκαμνιοῦ τὴ τάβλα νὰ πρεπίσω
τὴ τάβλα καὶ τὴ συντροφιά καὶ τσοὶ νοικοκυρέους.

ΣΗΜ. Ἐνάλογα τραγούδια βρίσκετε καὶ ἄλλα στὴ συλλογὴ
μου «Κρητικὸς Τραγουδιστὴς» στὶς σελίδες 197—199.

Κρασομαντινάδες

Κρασί σὲ πίνω γιὰ καλὸ καὶ σὺ κακὸ μοῦ κάνεις
κι ἀπὸ τὴ στράτα βγάνεις με καὶ στὰ κλαδιά μὲ βάνεις

Νάταν ἡ θάλασσα κρασί καὶ τὰ καράβια κοῦπες
καὶ τ' ἄρπουρα τῶν караβιῶ τηγανισμένες βοῦπες.

Ἦπια κρασί κι ἐμέθυσα, ρακή κι ἐλώλανέ με
εἶδα καὶ τὴν ἀγάπη μου κι ἐσιοκουζούλανέ με.

Βάρος γροικῶ στὴν κεφαλὴ καὶ τὸ κρασί μὲ πνίγει
καὶ τὸ μυαλό μου τριπηδᾷ καὶ πάει νὰ μοῦ φύγη.

1. τιμημένη. 2. ἀναγκάζει.

“Όσον καιρό χα τὸ κρασί, ἔπινα κι ἔμεθοῦσα
ἐγλέντων καὶ τραγούδουνα κι ἀνθρώπου δὲν χρωστοῦσα.

Μὰ τώρα, πού μ’ ἀπόκαμε, γλέντια, χαρὲς δὲν κάνω
χρωστῶ—καὶ τίνος δὲ χρωστῶ—κι εἶμαι γιὰ ν’ ἀποθάνω.

Θέ μου, λυπήσου τσοὶ φτωχοὺς, λυπήσου με κι ἔμένα
νὰ μὴ χαλάσουν τὰ κρασιά πού ν’ ἀποθηκεμένα.

Θέ μου, βλέπε τ’ ἀμπέλι μου, κακὸ νὰ μὴν τὸ πιάση
κρασί νὰ κάνω νὰ μεθῶ κι ὁ κόσμος ἄς χαλαση.

Ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ μπέψε μας κρασάκι
νὰ πίνωμε καθημερινὰ νὰ φεύγη τὸ φαρμάκι.

Ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ στὸ δικό μου ἀμπέλι
νάχω κρασάκι μπόλικο νὰ δούδω κι ὅποιου θέλει.

Νάχαμε χοιρινὸ ψητὸ ἓνα ταψὶ γεμάτο
κι ἓνα βαρέλι μαρουβὰ¹ σαραντα-δυὸ μιστάτω.

Τὰ χιόνι’ ἀλεύρια νὰ γενοῦν καὶ τὰ βουνὰ κριγιάρια
κι ἡ θάλασσα γλυκὸ κρασί νὰ πιοῦν τὰ παλικάρια.

Πίνω το μάνα τὸ κρασί, πίνω το νὰ μεθύσω
πίνω το νὰ ξεδιαντραπῶ τὴν κόρη νὰ φιλήσω.

“Οντε διψᾷς, πίνε κρασί, πίν’ ὡς τε νὰ μεθύσης
πίνε κρασί, παλιὸ κρασί, χρόνια πολλά νὰ ζήσης.

Χίλια καληνωρίσματα στὴν ἀμπελοκουτσούρα
ἀπὸ τσοὶ κάνει τσοὶ φτωχοὺς κι ἀφήνουν τὴ μουρμούρα.

“Ετσα μοῦ δούδει ὁ διάολος νὰ κάμω ἓνα γύρο
καὶ νὰ βρεθῶ σ’ ἓνα λεπτὸ στοῦ βαρελιοῦ τὸν πύρο.

Θωρεῖς το τοῦτο τὸ κρασί ἀπὸ ναι στὸ ποτήρι;
σταφύλια τὸ πατήσανε μέσα στὸ πατητήρι.

Τσοὶ μερακλήδες τοῦ ντουνιαῖ, Θέ μου, ξεμίστευγέ τσοὶ
βάλε τσοὶ στὸν Παράδεισο καὶ κρασοπότιζε τσοὶ.

Μὰ ἔμένα μοῦ τὸ εἶπανε ἀνθρώποι μερακλήδες
πὼς τὴν καλύτερη ζωὴ τὴνέ περνοῦ οἱ μπεκρῆδες.

Πίνω κρασί δὲ μὲ μεθεῖ κι ἂν πιῶ καὶ τρεῖς κανάτες
μὰ μὲ μεθοῦν οἱ-γι-ἄμορφες, ξανθὲς κι οἱ μαυρομάτες.

Πίνω κρασί δὲ μὲ μεθεῖ κι ἂν πιῶ καὶ πέντε ὀκάδες
μὰ μὲ μεθοῦν τὰ μάγουλα μὲ ροδοκοκκινάδες.

Πίνω κρασί δὲ μὲ μεθεῖ κι ἂν πιῶ καὶ τρεῖς μπουκάλες
μὰ μὲ μεθούνε οἱ μικρὲς κι οἱ..... τριανταπεντάρες.

Τὰ γράμματα θέλουν κρασί, ὁ νοῦς γιὰ νὰ τὰ παίρνῃ
κι ἡ κοπελιά ἀποκοτιά γιὰ νὰ τὰ καταφέρνῃ.

Ποτέ μου νὰ μὴν πιῶ κρασί, ἐσὺ θὰ μὲ μεθύσης
μὲ τὰ ματάκια σου τὰ δυό, ὄντε μ' ἀναντρανίσῃς

Μωρέ, δὲν εἶν' ἐπὰ κρασί, δὲν εἶν' ἐπὰ ταβέρνα
νὰ φέρουνε τοῦ λυρατζῆ, νὰ φέρουνε κι ἐμένα;

Σὰ θέλῃς νὰ σοῦ τραγουδῶ, βάνε κρασί νὰ πίνω
νὰ δῆς τσί μαντινάδες μου σάν τὸ νερὸ τσί χύνω.

Νάχα κρασί τριῶ χρονῶ κι ἓνα μπικούνι κρέας
νὰ τραγουδῶ ὡς τὸ πρωὶ γιὰ χάρη τῆ παρέας.

—Χωρὶς κρασί, χωρὶς μεζέ, ἐγὼ θὰ τραγουδήσω
καὶ σὰ στεγνώσῃ ὁ γκάρδας μου τὸ στόμα μου θὰ κλείσω.

Γιὰ τὴν παντρειά καὶ τὴν..... ἀνυπαντρειά

—Τὸ νοῦ σου ὄντε θὰ παντρευτῆς νάν' ὁμορφῆ ἢ κερά σου
γιατὶ ὄντε παντρεύεσαι, παντρεύεις τὰ παιδιὰ σου.

—"Ὅμορφῆ τὴνὲ θέλω ἐγὼ, γιατί στο πανηγύρι
θὰ μ' ἐρωτοῦν οἱ φίλοι μου: «πούβρες τὸ κελεπίρι;»

"Ὅντε φουνίζουν τὸ πανὶ τὴν οὔγια δοκιμάζουν
κι ὄντε διαλένε κοπελιά, τὴ μάνα τση κοιτάζουν.

"Ἡ λευτεριά βασιλεῖο καὶ ἡ παντρειά καδένα'
σκέψου καλὰ καὶ διάλεξε ἀπὸ τὰ δυὸ τὸ ἓνα.

Πότες θὰ παντρευτῶ κι ἐγὼ, νὰ κλίνουνε τ' αὐτιά μου
νὰ καμπουριάσῃ ἡ ράχη μου νὰ τρέχουν τὰ νερά μου!

"Ἀπάντρευτος, σάν παντρευτῆ, δὲν πρέπει νὰ χορεύῃ
μόνο σακκὶ στὸν ὤμο του κριθάρι νὰ γυρεύῃ.

"Ἀπάντρευτος γῆ παντρευτῆς ὅτι ν' ἀποφασίσῃς
σίγουρ' ἀργὰ γῆ γλήγορα θὰ τὸ μετανοήσῃς.

Καμής του κι ἀπὸ παντρευτῆ, καμής του κι ἀπὸ μείνη
πάντα κι οἱ δυὸ λαυρίζονται μέσα σ' ἓνα καμίνι.

—Παντρεύτηκα νάχω χαρά, μὰ ἐγὼ χαρὲς δὲν ἔχω
μέρες καλὲς νὰ πέρασα, θαρρῶ δὲν τσί κατέχω.

—"Ὅποιος ἐκεῖνος τῆ παντρειάς σκοτοῦρες θέλει νάχη
θέλει ραβδιά στὴν κεφαλὴ καὶ βουρδουλιὲς στὴ ράχη.

Ὁ γάμος, λένε οἱ παλιοί, μοιάζει μ' ἓνα βαρέλι
πού ναι γεμάτο ἀπ' «αὐτά» κι ἀπάνω-ἀπάνω μέλι.

Τρῶνε τὸ μέλι στὴν ἀρχή, τρῶν' καὶ γλικοσαλίζουν
κι ὄντε θά φτάσουν στ' ἀπ' «αὐτά» σαλιοπιτοῦν καὶ βρίζουν.

Μικρὸς-μικρὸς νὰ παντρευτῆς, ἂν θές νὰ δῆς χαῖρι
γιατ' ὅποιος γεροπαντρευτῆ εἶναι γιὰ πανηγύρι.

Συλλογισμένο σέ θωρῶ κάνω νὰ σ' ἐρωτήσω
κι ἀνέ σοῦ μύρισε παντρειά κι ἐγὼ νὰ βοηθήσω.

Μὴ χολοσκάζης, μὴ χτικιάς καὶ μὴν πονῆ ἢ καρδιά σου
νὰ παντρευτῆς θέλει κι ἐσύ, σὰν ἔρθῃ ἡ σειρά σου.

Νὰ παντρευτῆς θέλει κι ἐσύ, σὰν ἔρθῃ ὁ καιρὸς σου
καὶ μὴν πολυσκοτίζεσαι καὶ χάσης τὸ μυαλό σου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ : 1. Στὸ γάμο τραγουδιοῦνται πολλῶν λογίων μαντι-
νάδες σέ διάφορους σκοπούς. Ἐδῶ συμπεριέλαβα ὀλίγες ἀπὸ
ἐκείνες πού λένε γιὰ τὸ γάμο.

2. Πολύ χρησιμοποιοῦνται, στὰ γαμήλια γλέντια, μαντινάδες
μὲ σάτιρα ἢ ἀστειότητες, καθὼς καὶ ἐκείνες πού ἀποτελοῦν ἄς
πάντησῃ σέ ἄλλες μαντινάδες. Τέτοιες μαντινάδες δά βρῆτε πολλέ-
στὴ συλλογή μου «Κρητικὸς Τραγουδιστῆς» στὶς σελίδες 171—185.

3. Ἐπίσης τραγουδιοῦνται πολλὲς ἐρωτικὲς μαντινάδες. Τέ-
τοιες δά βρῆτε μερικὲς χιλιάδες στὴν παραπάνω συλλογή μου.

4. Ὁ «Κρητικὸς Τραγουδιστῆς» πουλιέται σέ ὄλα τὰ βιβλιο-
πωλεῖα τῆς Κρήτης.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Α΄ ΤΗΣ ΤΑΒΛΑΣ

Ὁ γάμος

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν οἱ βρύσες τρέχουν
τρέχου οἱ-γι-ἄρχοντες νὰ πᾶν' νὰ δοῦν τὸ γάμο
κι οἱ-γι-ἄρχόντισες νὰ πᾶν' νὰ δοῦν τὴ νύφη
πῶς τὴ σιάζουνε καὶ πῶς τὴνὲ στολίζουν'
νύφη ὀλόχρυση κι ἀσημοκουκλωμένη.

Ὁ γάμος μιᾶς ὄρφανῆς

Θωρεῖς ἐκείνη τὴ κορφή, τὴν ἄλλη, τὴν παρέκει;
Ἐκεῖα 'πού πίσω κάνουνε μιᾶς ὄρφανούλας γάμο.
Σ' καθὼς ἀπού ταν ὄρφανή, πολὺ ἦτανε τ' ἀσκέρι.
Πέντε χιλιάδες πᾶν' ὀμπρὸς καὶ τέσσερεις ὀπίσω.
Στὴ μέση πάει ἡ λυγερὴ στ' ἀσήμι κουκλωμένη
στ' ἀσήμι καὶ στὸ μάλαμα καὶ στὰ μαργαριτάρια.

Τὸ κάλεσμα στὰ Σφακιά

"Αρχοντες γάμο κάνουνε, πέντε γενιὲς καλοῦνε
Δασκαλιανούς π' τὸ Πατσιανὸ καὶ Μωριανούς π' τ' Ἀσκούφου
Νταμουλιανούς π' τὸ Μπρόσγιαλο καὶ Παττακούς π' τὴν Ἴμπρο
Βλάχους πού τὴν Ἀνώπολη γενιὲς καμαρωμένες.

Τὸ σφιχταγκάλισμα

Θρέφεται ὁ πεῦκος στὸ βουνὸ κι ὁ ἔλατος στὸ χιόνι'
θρέφεται κι ἕνας υἱὸς καλὸς σὲ μιᾶς ξανθῆς ἀγκάλῃ'
σέρνει σφιχταγκαλιάζει τὴν τὰ δυὸ βυζιά τση πιάνει
τὰ δυὸ τση μάγουλα φιλεῖ.

Εὐχή στο γάμο τοῦ γιου

Εἰς τοὶ χαρὲς σου γιούκα μου καὶ στοὶ ξεφάντωσές σου,
τὰ ὄρη γλῆδια νὰ γενοῦν καὶ τὰ βουνὰ κριγιάρια
κι ἡ θάλασσα γλυκὸ κρασί νὰ πιοῦν τὰ παλικάρια
κι ἡ τρι-αμμο ἢ -γι- ἀμέτρητη χρουσάφια καὶ διαμάντια.

Γαμήλια δῶρα

- Μάνα, σὲ γάμο μὲ καλοῦν καὶ πὲς μου ἦντα νὰ πάρω ;
- Γιέ μου, ὁ Κύριος σοῦμπεισε κι ἀπ' ὅτι θέλεις πάρε.
Μὰ πάρε γιέ μου πέρδικες, γιέ μου καὶ πάρε ἀγρίμια
καὶ δέσε καὶ στήν πέτσα σου ἓνα ψωμί ἀσήμι
καὶ δὸς τῇ νύφης τὸ ψωμί καὶ τοῦ γαμπροῦ τὴν πέτσα,

Β' ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΑΣ 1

Ξεκίνημα τοῦ γάμου ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ

- «Δῶσε μας, μάνα τὴν εὐκὴ νὰ ξεκινήσῃ ὁ γάμος».
- «Ἡ -γι- εὐκὴ μου μπρὸς καὶ πίσω σας, δεξιὰ σας καὶ ζερβά σας
νὰ πᾶτε νὰ μοῦ φέρετε τὴ νύφη τοῦ παιδιοῦ μου
νὰ ναι ἀπὸ καλὴ σειρά κι ἀπὸ καθάριο αἷμα».

Φτάσιμο στὸ σπίτι τῆς νύφης

- «Μηνᾶς μου, κόρη, κι ἔρχομαι κι ἦντα μηνᾶς νὰ βάλω;»
- «Ἄν βρέχη, βάλε τσόχινα, κι ἀνὲ χιονίζῃ γαῦνες
κι ἄν εἶν' εὐγιά καὶ ξεστεριά, βάλε τὰ βελουδένια.
καὶ νὰ διαλέξῃς τὸν καιρό, ἄγγουρε, ὄντε-ν- ἔρθῃς
νάρθῃς ψιμοκαλόκαιρο καὶ τοῦ Σταυροῦ τὸ μῆνα
ἀπού ναι οἱ ποταμοὶ στεγνοὶ κι οἱ στράτες παστρεμένες».

1. Τέτοια δά θρῆτε περισσότερα στὴ συλλογὴ μου «Κρητικὸς
Τραγουδιότης» στὶς σελίδες 226—228.

Ἄποχαιρετισμοὶ

Ἄποχαιρέτα, νύφη μου, οὐλοὺς τσοὶ συγγενεῖς σου
καὶ πρῶτα τσοὶ γονεοὺς σου, τὰ μπιστικά σου ἀδέρφια
κι ἀπόης τσί φιλενάδες σου καὶ τσοὶ καλοὺς γειτόνους.

—«Ἐπήραμε τὴν πέρδικα τὴν ὀριοπλουμισμένη
κι ἀφήκαμε τὴ γειτονιά, σάν χώρα κουρσεμένη

—«Ἄμετε φίλοι, στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα
καὶ νὰ γεμίς' ἡ στράτα σας τριαντάφυλλα καὶ ρόδα».

Φτάσιμο στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι

Πρόβαλε, μάνα τοῦ γαμπροῦ καὶ πεθερὰ τῆ νύφης
ν' ἀποδεχτῆς τὸ νιὸ γαμπρὸ καὶ τὴν καινούρια νύφη
(ἢ ν' ἀποδεχτῆς τὴ νύφη σου τοῦ γιοῦ σου τὴ γυναίκα).

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

Σχετικά με τὸ γάμο, τὸ γαμπρό, τὴ νύφη τὸν προξενητὴ καὶ τὴν πεθερὰ λέγονται στὴν Κρήτη οἱ παρακάτω Παροιμίες :

- Ἡ λευτεριά βασίλειο καὶ ἡ παντρεία καδένα (άλυσσιδα).
- Γῆ μικρὸς-μικρὸς παντρέψου, γῆ μικρὸς καλογερέψου.
- Ὅποιος γληγοραφάει καὶ γληγοροπαντρευτῆ, δὲν τὸ μεταγνώθει.
- Ἀποὺ βρίσται καὶ πορεύεται, σφάκελά του καὶ παντρεύεται.
- Καλλιὰ ναι ἡ κακὴ παντρεία, παρὰ ἡ γι ἀνυπαντρεία.
- Ὅντε παντρεύεσαι, παντρεύεις τὰ παιδιὰ σου (παῖρνε ὄμορφη γυναῖκα).
- Παρὰ κακὴ παντρεία, καλλιὰ χηρεία.
- Ἐγὼ καλὰ παντρεύτηκα κι ἄς κλαίη, πού μὲ πῆρε.
- Ἐγόντ του (ἀλλίμονό του) ἀποὺ λείπει ἀποὺ τὸ γάμο τῆς γυναῖκας του.
- Μουδὲ γάμος ἀκλαυτος, μουδ' ἀποθαμένος ἀγέλαστος.
- Οὔλα μας ξανάστροφα κι ὁ γάμος τὴν Τετράδη.
- Οὔλα τοῦ γάμου δύσκολα κι ἡ νύφη γαστρωμένη (ἔγκυος).
- Δανεικὰ ναι τὰ κούρταλα στὸ γάμο.
- Τὸ δὲ θέλεις θέλει σε, τὸ θέλεις δὲ σὲ θέλει.
- Τὸν ἀκάλεστο στὸ γάμο, σάν τὸ γαῖδαρο τὸν ἔχουν.
- Γιὰ τοῦ καθενὸς τὸ γούστο δὲν ἀπομένει κρέας στὸ κασαπιό.
- Ὅσοι κακορίζικοι, τόσες κακομοῖρες.
- Σάν εἶν' ὁ χρόνος δίσεχτος, γάμοι νὰ μὴ γενοῦνε.
- Γάμος χωρὶς κρέας δὲ γίνεται.
- Τὸ Μάη παντρεύονται οἱ γαῖδάροι.
- Ὅποιος παντρευτῆ τὸ Μάη, κακαποδομένα πάει.
- Ἥλιος καὶ φεγγάρι (πανσέληνος) παντρεύονται οἱ γαῖδάροι.

- 'Ο γάμος είναι ένα βαρέλι γεμάτο σκ... με λίγο μέλι πάνω-πά-
νω. Τὸ μέλι τελειώνει γρήγορα καί.....
- Πλιά ναι τὰ ἔξοδα τοῦ γάμου, παρὰ τὰ προυκιά τῆ νύφης.
- Γιὰ χαρτί καὶ γιὰ μελάνι τὸ γαμπρὸ μὴν τονὲ χάνεις.
- 'Ἰσια σου συμπεθεριὸ καὶ καλλιὰ σου σύντεκνο.
- 'Αποὺ φιλοδιαλέει, σκατοπαλαμίζει.
- Σὰ θέλ' ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός, τύφλα νάχη ὁ πεθερός
- Σὰ θέλ' ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός, θέλουν κι οἱ συμπεθέροι.
- 'Ἡθελές με κι ἡθελά σε κι ἔπηρές με κι ἔπηρά σε.
- Τὸ μυριστικὸ ἀπίδι ὁ χοῖρος τὸ τρώει (στὴν περίπτωση ποὺ
ὁ ἕνας δὲν εἶναι ἀντάξιος τοῦ ἄλλου).
- Δὲν τρώει ὁ γάϊδαρος ἀθότυρο (ἀντίθετη μὲ τὴν παραπάνω).
- Μουδὲ κρίμας τὸ γαμπρὸ, μουδὲ χαρὰς τὴ νύφη.
- 'Ο ἔρωντας εἶναι στραβὸς μ' ἀνοιχτομάτες πιάνει.
- 'Ο ἄρκαλος παντρεύεται καὶ παίρνει τὴ ζουρίδα.
- 'Ετσούρησε τὸ τέντζερι κι ἡβρηκε τὸ καπάκι.
- Πριχοῦ νὰ βροῦμε τὸ γαμπρὸ, στολίζουμε τὴ νύφη.
- Τοῦ δώκανε τὸ ντενεκὲ (ἀπόκρουση προτάσεως γάμου).
- Τοῦ δώκανε τὴ διπλωμένη (ἐνν. πετσέτα' σημάδι ἀποκρούσεως
προτάσεως γάμου).
- 'Άλλος τὴ θέλει ὁμορφη κι ἄλλος τὴ θέλει νάχη
κι' ἄλλος κανεῖ¹ τὰ μάτια του καὶ παίρνει ὅποια τοῦ λάχη.
- Ποὺ πῆρε χίλια πέρπυρπα² καὶ κακουδιὰ γυναίκα
τὰ χίλια πᾶν στὸν ἄνεμο κι ἡ κακουδιὰ τοῦ μένει.
- 'Ἡ πρώτη ναι γυναίκα μου κι ἡ δευτέρα κερὰ μου
κι ἡ παραδευτερώτερη ραβδί τῆ κεφαλῆς μου.
- 'Ο πρῶτος γάμος εὐλογία, ὁ δευτερος πορνεία καὶ ὁ τρίτος
ὄλο ἁμαρτία.
- Σὰν τὸ πρῶτο μου στεφάνι εἰς τὸν κόσμον δὲν ἐφάνη.
- Γυναίκα καὶ πεπόνι ἡ τύχη τὰ διαλέει.

1. Κλείει. 2. φλουριὰ χρυσά.

- Νάχαμε τὰ πρῶτα τῆ νύφης καὶ τὰ ὕστερνά δικά τση.
- Νύφη βρεμένη, καλοριζικιασμένη (στὴν περίπτωση πού θά βραχοῦν οἱ γαμουλιῶτες).
- Καλλιὰ προυκοκάμουκα παρά προυκοφέρουσα (ἢ προυκοπάρουσα).
- Κουσαντόντα, στραβομπούκα, μὰ παχιά 'τον ἢ γουρούνα (νύφη ἄσχημη, ἀλλὰ πλούσια).
- 'Ανέ τὴν πάρης ὁμορφη θά τὴ ζηλεύης' κι ἀνέ τὴν πάρης ἄσκημη θά σέ ζηλεύη.
- Νύφη κι ἐσύ, νύφη κι ἐγὼ νὰ σιντερῶσωμε κι οἱ δυό:
(λέγεται στὴν περίπτωση πού θά συναντηθοῦν δυὸ νύφες, ἐνῶ ἀνταλλάσσουν κουφέτα).
- 'Οντε-ν-ἔρθη ἡ νύφη στὸ χωριό σου, μὴ βιαστῆς νὰ τὴ δῆς.
- Τὸν προξενητὴ δὲν τονέ δέρνουνε.
- Πολλές εὐκές παίρνει ὁ προξενητῆς.
- 'Απάντρευτος προξενητῆς γιὰ μπάντα ¹ του γυρεύει.
- Τὸ παιδί σου πάντρεψες, γείτονα τὸν ἔκανες κι ὄχι κοντογείτονα, παρά μακρογείτονα.
- Γιὸς ὁ γαμπρός δὲν γίνεται κι ἡ νύφη θυγατέρα.
- Συμπεθέροι καὶ συντέκνοι ὅ,τι φᾶν τὸν πρῶτο χρόνο.
- Μουδὲ σι' ἀντρόγυνο κακιά, μουδὲ σι' ἀδέρφια ἀμάχη.
- Θῶριε οὔγια παίρνε πανί, θῶριε μᾶνα παίρνε παιδί.
- 'Οσες κουροῦνες γαλανές, τόσες καλοπεθερές.
- 'Οσες πράσινες φοράδες, τόσες καλοπεθεράδες.
- Πεθερά κρομμύδι σάπιο, κάθε δαγκανιά καὶ δάκρυο.
- 'Αποὺ 'ντα θά γεννηθῆ ἡ νύφη, τῆ πεθερᾶς τση μοιάζει.
- 'Εσέ τὸ λέω πεθερά, νὰ τὸ γροικᾶ ἡ νύφη.
- Στὸν κόσμο τρία πράματα δὲν κάνουνε στὸ σπίτι:
δυὸ κούνελοι, δυὸ πετεινοὶ καὶ πεθερά καὶ νύφη.

---

1. Γιὰ τὸν ἐαυτὸ του.

ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ

Στά Κρητικά γλέντια, όταν έχουν περάσει πιά τὰ μεσάνυχτα καὶ οἱ γλεντιστάδες ἔχουν βαρεθῆ τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τραγούδια, καταφεύγουν στὰ παιγνίδια. Τὸ γλέντι τότε παίρνει ἄλλη μορφή ἀρκετὰ διασκεδαστικὴ καὶ ἐνδιαφέρουσα. Ἀρκεῖ, ἐκείνοι πού τὰ διοργανώνουν καὶ τὰ διευθύνουν νὰ ἔχουν ἀρκετὴ πείρα καὶ ἰκανότητα στὴ διεξαγωγὴ τοῦ παιγνιδιοῦ καὶ νὰ προσέχουν, νὰ μὴ δημιουργηθοῦν δυσἀρέσκεις ἢ παρεξηγήσεις.

Θὰ παραθέσω ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ ὅσα εἶδα παιζόμενα σὲ διάφορα γλέντια.

Ὁ "Ἀη-Γιώργης καὶ τὸ σφουγγάτο του

Λαβαίνουν μέρος 5—10 πρόσωπα (ἄντρες). Ἕνας ξαπλώνει στὸ πάτωμα ἀνάσκελα πάνω σὲ μιὰ κουβέρτα. Αὐτὸς θὰ παίξῃ τὸ ρόλο τοῦ "Ἀη-Γιώργη. Οἱ ἄλλοι ἐφοδιάζονται καθένας μ' ἓνα στρουμπὶ (συνεστραμμένη πετσέτα) καὶ μπαίνουν στὴ σειρά. Ὁ ἀρχηγὸς μπαίνοντας μπροστὰ λέει:

- «Πάμετε, παιδιά». Οἱ ἄλλοι ρωτοῦν: —«Ποῦ πάμετε;»
Καὶ ὁ ἀρχηγὸς ἀπαντᾷ:
- «Πάμετε στὰ Γιάννενα» (ἢ ὅπου ἄλλοῦ θέλει). Καὶ ξεκινοῦν βαδίζοντας κυκλικά γύρω ἀπὸ τὸν ξαπλωμένο. Καὶ ξαφνικὰ ὁ ἀρχηγὸς σταματᾷ, τάχα, πὼς μόνο τότε, εἶδε τὸν ξαπλωμένο χάμω, καὶ λέει:
- «Ἦντά ναι, μωρὲ κοπέλια, τοῦτο-νε-τὸ πράμα;» Καὶ λέει κάποιος:
- «Κούτσουρας εἶναι. Δὲν τονὲ θωρεῖτε;». Καὶ λένε οἱ ἄλλοι μαζί καὶ κατ' ἐπανάληψη:
- «Κούτσουρας εἶναι, κούτσουρας εἶναι...» Καὶ συνεχίζουν τὴν πορεία, μὲ τὸ παράγγελμα τοῦ ἀρχηγοῦ: «Πάμετε παιδιά». Σὲ λίγο σταματᾷ πάλι ὁ ἀρχηγὸς, τάχα, πὼς εἶδε, γιὰ πρώτη φορά, τὸν ξαπλωμένο καὶ ρωτᾷ ἐκπληκτος:
- «Ἦντά ναι, μωρὲ, τοῦτο-νε-νὸ πράμα;» Καὶ ἀπαντᾷ κάποιος:
- «Γαΐδαρος ψοφισμένος εἶναι. Δὲν τονὲ θωρεῖτε;» Καὶ ἐπαναλαβαίνουν ὅλοι: «γαΐδαρος εἶναι, γαΐδαρος εἶναι...».

Στόν τρίτο κύκλο, λένε, πώς είναι διάολος καί τάχα πώς φοβοῦνται καί κάνουν τὸ σταυρό τους.

Στόν τέταρτο κύκλο, προσποιούνται πώς κοιτάζουν μέ περισσότερη προσοχή καί διαπιστώνουν, πώς είναι ὁ "Αη-Γιώργης. Κάνουν πώς τοὺς πιάνει θρησκευτικός φόβος, σταυροκοποῦνται καί λένε ὅλοι μαζί:

—«Προσκυνοῦμε τὴ χάρη του». Καί τότε λέει ὁ ἀρχηγός:

—«Παιδιά, σάν είναι ὁ "Αη-Γιώργης, πρέπει νά τονέ προσκυνήσωμε».

Πρῶτος ὁ ἀρχηγός στέκεται κονιά στά πόδια τοῦ «"Αη-Γιώργη», κάνει τὸ σταυρό του καί λέει:

—«Άγιε μου Γιώργη μου, κι ἂν ἔφαγα τὸ σφουγγάτο σου, νά κολλήσω ἀπάνω σου». Καί γονατίζοντας τὸν φιλεῖ στό μέτωπο.

Τὸ ἴδιο κάνουν καί οἱ ἄλλοι κατὰ σειρά.

Σέ μιὰ στιγμή ὅμως ὁ «"Αη-Γιώργης» ἀγκαλιάζει κάποιον ἀπὸ τοὺς προσκυνητὲς καί τὸν κολλά ἐπάνω του. Τότε τοῦ ρίχνονται οἱ ἄλλοι μέ τὰ στρουμπιά καί τὸν κοπανοῦν ἀρκετὴ ὥρα, ὥσπου νά κατορθώση νά ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν ἐξευτελιστικὸ ἐναγκαλισμὸ ἢ ὥσπου νά δώσῃ ὁ ἀρχηγός τὸ παράγγελμα τοῦ τέλους τοῦ παιγνιδιοῦ.

ΣΗΜ. Ὅποιος εἶναι γνώστης τοῦ παιγνιδιοῦ, μέ μιὰ ἐπίδειξια κίνηση, φέρνει ἀπὸ πάνω του τὸν «"Αη-Γιώργη» καί οἱ στρουμπιές τότε πέφτουν σ' αὐτόν. Γι' αὐτό, ὁ «"Αη-Γιώργης» ἂν εἶναι κι αὐτὸς γνώστης τοῦ παιγνιδιοῦ, δὲν ἐναγκαλίζεται ποτὲ δυνατότερό του.

Ἐπίσης ὁποιος ξέρει τὸ παιγνίδι, στηρίζει τὰ χέρια του, ὅταν προσκυνᾷ, στά χέρια τοῦ «"Αη-Γιώργη» κι ἔτσι τὸν ἐμποδίζει νά τὸν ἐναγκαλιστῇ.

Τὰ κουκιά στὴ Νιγκαριά (Ἰκαρία)

Πιάνονται χέρι-χέρι 8—10 ἄντρες. Ὁ ἀρχηγός, περιστρέφοντας ἓνα γερὸ στρουμπί, φωνάζει:

—«Πάμετε, παιδιά!»

—«Πάμετε!», φωνάζουν ὅλοι καί ξεκινοῦν βαδίζοντας κυκλικά καί γοργά. Ὁ ἀρχηγός τότε σὲ ρυθμικὸ τόνο, σάν ἐμβατήριο, λέει:

Μιά φορά κι ἓναν καιρὸ πέρασ' ἀπ' τὴ Νικαριά
κι εἶδα πὼς φυτεύανε οἱ Νιγκαριῶτες τὰ κουκιά.

Καί σκύβοντας θέτει τὸ δάχτυλο τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ, στὸ πάτωμα τὸ περιστρέφει καὶ λέει κατ' ἐπανάληψη:

—«Ἔτσε τὰ φυτεύανε. Ἔτσε τὰ φυτεύανε...»

Τὴ χειρονομία καὶ τὰ λόγια αὐτὰ τὰ ἐπαναλαμβάνουν καὶ οἱ ἄλλοι στὸν ἴδιο ρυθμικὸ τόνο 4—5 φορές.

Κατόπιν συνεχίζεται ἡ πορεία καὶ ὁ ἀρχηγὸς λέει στὸν ἴδιο τόνο:

—«Καὶ πάλι ξαναπέρασα ἀπὸ τὴ Νιγκαριά
κι εἶδα πῶς ἐσκάφτανε οἱ Νιγκαριῶτες τὰ κουκιά».

Καὶ κάνοντας τὴν κίνηση τοῦ σκαψίματος, λέει:

—«Ἔτσιδε τὰ σκάφτανε, ἔτσι δὲ τὰς σκάφτανε...» Καὶ οἱ ἄλλοι μιμοῦνται καὶ ἐπαναλαμβάνουν τὰ ἴδια λόγια καὶ στὸν ἴδιο ρυθμὸ.

Ὁ ἀρχηγὸς συνεχίζοντας, λέει:

—«Καὶ πάλι ξαναπέρασα ἀπὸ τὴ Νιγκαριά
κι εἶδα πῶς θερίζανε οἱ Νιγκαριῶτες τὰ κουκιά».

Καὶ σταματώντας κάνει τὴν κίνηση τοῦ θερισμοῦ λέγοντας
μαζί με τοὺς ἄλλους κατὰ τὸν παραπάνω τρόπο:

—«Ἔτσε τὰ θερίζανε, ἔτσε τὰ θερίζανε...»

Συνεχίζοντας ὁ ἀρχηγὸς λέει:

—«Καὶ πάλι ξαναπέρασα ἀπὸ τὴ Νιγκαριά
κι εἶδα πῶς ἀλώνευαν οἱ Νιγκαριῶτες τὰ κουκιά».

Τότε περνᾷ ὁ καθένας τὸ χέρι του κάτω ἀπὸ τὰ σκέλη τοῦ προπορευομένου του καὶ σχηματίζουν ἔτσι μιὰ ἰδιόρρυθμη ἀλυσίδα. Ὁ ἀρχηγὸς σέρνει τὴν ἀλυσίδα, ὅλοι πατοῦν βαρύτερα καὶ λένε στὸν ἴδιο ρυθμικὸ τόνο καὶ κατ' ἐπανάληψη:

—«Ἔτσι τ' ἀλώνευανε οἱ Νιγκαριῶτες τὰ κουκιά...»

Ὁ ἀρχηγὸς, μετὰ τὴν πρόφαση πῶς τὰ «βούγια» δὲν πᾶνε ὅπως πρέπει, τὰ χτυπᾷ μετὰ τὸ στρουμπί. Κάποτε δίδει τὸ σύνθημα:

—«Ἀλλαξεεε...» Καὶ μετὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς κατευθύνσεως, ὅπως γίνεται στ' ἀλώνεματα, δημιουργεῖται σύγχυση καὶ οἱ στρουμπιές πέφτουν βροχὴ ἀδιακρίτως στὴ ράχη καὶ στὰ κεφάλια τῶ «βουγιῶ».

Τέλος ἡ ἀλυσίδα διασπᾶται καὶ τὸ παιγνίδι τελειώνει μετὰ χορταστικὴ συγκομιδὴ στρουμπιῶν.

ΣΗΜ. Τίς περισσότερες στρουμπιές, ἔνεκα τῆς θέσεώς των, παίρνουν οἱ τελευταῖοι. Γι' αὐτό, ὅσοι ξέρουν τὸ παιγνίδι, παίρνουν θέση, ὅσο μπορούν πρὸ κοντὰ στὸν ἀρχηγό.

Ὁποῖος ἀφήσῃ τὸ χέρι του καὶ κοπῆ ἡ ἀλυσίδα, στρουμπίζε-
ται, ὥσπου νά γυρίσῃ στὴ θέση του.

Σὲ μερικὰ χωριά, ἀντὶ «Νιγκαριά καὶ Νιγκαριῶτες», λέγε «Σουλιὰ καὶ Σουλιῶτες». Ἄγνωστο ἂν ἡ Σουλιὰ εἶναι πραγματικός ἢ φανταστικός τόπος καὶ ἂν ἔχη σχέση μετὰ τὸ ξακουστὸ Σούλι.

Ὁ Μπουνταλάς

Λαβαίου μέρους 5—10. Ἐκεῖνος ποῦ διευθύνει τὸ παιγνίδι δένει μετὰ πεσοῦτες τὰ μάτια ὄλων τῶν παιχτῶν. Εἰδοποιοῦνται ὅμως ὅλοι ἀπὸ πρωτότερα, μυστικά—πλὴν ἑνός, τοῦ μπουνταλά—πὼς μόλις φωνάξῃ ὁ διευθύνων τὴ φράση «Νὰ πὼς χορεύει ὁ μπουνταλάς», νὰ βγάλουν τὶς πεσοῦτες καὶ νὰ τσαλαπατοῦν, τάχα πὼς χορεύουν.

Ἔτσι μετὰ τὰ μάτια δεμένα μένει μόνο ὁ «μπουνταλάς». Ὅλοι τότε φωνάζουν κατ' ἐπανάληψιν μετὰ ρυθμὸν καὶ μετὰ παλαμάκια: «Πὼς χορεύει ὁ μπουνταλάς». Αὐτὸς μὴ γνωρίζοντας τί συμβαίνει καὶ ἀκούοντας τὸν ὀλοένα ἐντεινόμενον ρυθμὸν, χορεύει πρὸ ἔντονα καὶ προκαλεῖ ἀκράτητα τὰ γέλια ὄλων.

Τέλος ὁ διευθύνων δίδει τὸ παράγγελμα νὰ βγάλουν τὶς πεσοῦτες. Ὁ «μπουνταλάς» τότε μόνο βγάνει τὴν πεσοῦτα καὶ ἀπορεῖ γιατί γίνηκαν τόσα γέλια, μὴ καὶ τὸ παιγνίδι, κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ, δὲν ἦταν καὶ τόσο ἀστεῖον, ὥσπου κάποιος νὰ τὸν πληροφορήσῃ γιὰ τὸ ρόλον ποῦ ἔπαιξε στὸ παιγνίδι.

Ἡ ζώνη

Χρησιμοποιεῖται τὸ ἄκρον μιᾶς ζώνης μετὰ μακριὰ κρόσια Οἱ παίζοντες (5—7 ἄνδρες) κάθονται σὲ κύκλον.

Ὁ διευθύνων τυλίξεται τὴ ζώνην καὶ δίδει νὰ κρατῇ ὁ καθένας ἀπὸ ἕνα κρόσι. Ἐπίσης δίδει στὸν καθένα, σὰν ὄνομα κρυφὰ στ' αὐτὸ μὴ ἀπὸ τὶς παρακάτω λέξεις, ποῦ ὀφείλει νὰ τὴ φωνάξῃ δυνατὰ, σὰ θὰ νιώθῃ νὰ τραβιέται τὸ κρόσι ποῦ κρατεῖ. Ὁ διευθύνων πρέπει νὰ θυμᾶται καλὰ ποιά λέξι ἔχει δώσει στὸν καθένα. Οἱ λέξεις ποῦ δίδονται εἶναι οἱ παρακάτω: Εἶμαι—θὰ εἶμαι—θὰ γενῶ—γάϊδαρος, μουλάρη, ρουφιάνος, ἄτιμος, γουρούνη..

Μετὰ τὴν προετοιμασίαν αὐτὴ ὁ διευθύνων τραβᾷ τὸ κρόσι ἐκείνου ποῦ ἔχει π.χ. τὴ λέξιν **εἶμαι**. Αὐτὸς θὰ φωνάξῃ ἀμέσως δυνατὰ: **εἶμαι**. Εὐθὺς ἀμέσως τραβᾷ τὸ κρόσι ἐκείνου ποῦ ἔχει τὴ λέξιν π.χ. **γάϊδαρος**, ποῦ θὰ τὴ φωνάξῃ κι αὐτὸς ἀμέσως, σὰν ἀπάντησιν.

Τραβώντας ἔτσι σὲ συνέχειαν καὶ κατάλληλα τὰ κρόσια συνεχίζει τὸ παιγνίδι εἰς βάρος ἐκείνων ποῦ ἔχουν τὶς λέξεις: εἶμαι, θὰ εἶμαι, θὰ γενῶ.

ΣΗΜ. Σὲ τυχόν ἔλλειψιν κατάλληλης ζώνης μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν σπάγοι τῶν ὁποίων ἢ μία ἄκρον εἶναι συνενωμένη σ' ἕνα κοινὸ κόμπον, ποῦ τὸν κρατεῖ ὁ διευθύνων.

Ὁ ΣΥΝΤΕΚΝΟΣ

Πάνω σὲ μιὰ κουβέρτα ἀπλωμένη στὸ πάτωμα πέφτουν δυὸ μπρούμυτα μὲ δεμένα τὰ μάτια ἢ σκεπασμένο τὸ κεφάλι τους μ' ἕνα σκέπασμα. Τὰ πρόσωπα, ποῦ θὰ πάρουν μέρος στὸ παιγνίδι (8—10), προκαθορίζονται καὶ ἀλληλογνωρίζονται.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς παίχτες χτυπᾷ τὸν ἕνα δυνατὰ μ' ἕνα στρουμπί. Ὁ χτυπημένος τότε φωνάζει:

—Ὁφου σύντεκνε! (ἢ σύντροφε).

—Ἦντά χεις, σύντεκνε :

—Ἐβαρήκανέ μου.

—Ποιός :

Καὶ λέει ἕνα ὄνομα. Ἄν βρῆ ἐκεῖνον ποῦ τὸν χτύπησε, ἀνταλλάσσουν θέση. Ἄν δὲν τὸν βρῆ, συνεχίζεται τὸ παιγνίδι.

ΣΗΜ. Καμμιά φορά, ὕστερ' ἀπὸ προσunenόηση, δίδεται τὸ στρουμπί στὸν ἴδιο τὸ σύντροφο, ποῦ χτυπᾷ αὐτὸς μὲ τὸ στρουμπί μὲ τέτοιον τρόπο, ὥστε νὰ μὴν τὸ πάρη εἶδῃσι ὁ διπλανός του. Γι' αὐτὸ φροντίζει νὰ μὴ βρῖσκεται ἰσ' ἐπαφή μαζὶ του. Ἔτσι τρῶει τῆς χρονιάς του, γιατί δὲν μπορεῖ νὰ φανταστῆ, πῶς τὸν χτυπᾷ ὁ σύντροφός του. Αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ παράβαση τῶν ὄρων τοῦ παιγνιδίου —νὰ μὴ λάβῃ κανένας ἄλλος μέρος ἐκτὸς τῶν ἀπὸ πρωτύτερα καθωρισμένων— καὶ τὰ τυχόν ἐκ τῶν ὑστέρων παρόνα δὲν ἔχουν δικαιολογία.

Ἡ μεταλάβωσι

Ὁ διευθύνων τοποθετεῖ στὸ κεφάλι του ἕνα μαστραπά μὲ νερὸ, ποῦ τὸν κάνει ἀθέατο μιὰ μεγάλη μαύρη πετσέτα, ποῦ παίρνει τὴ θέση πρόχειρου καλιμαυκιουῦ. Ρίχνει ἀκόμη πάνω του μιὰ πατανία (κουβέρτα) ἢ σκούρο σεντόνι, ποῦ παίρνει τὴ θέση φελονιοῦ τοῦ παπᾶ καὶ παίρνει στὰ χέρια ἕνα χαβάνι (γουδι) κι ἕνα κουταλάκι. Στὸ βάθος τοῦ χαβανιοῦ ἔχει τοποθετήσει λίγο νερὸ ἀρτυμένο μὲ σκόνη πιπεριοῦ ἢ πιπερονιοῦ ἢ κοπανισμένα φύλλα σφάκας ἢ κινίνο. Παριστάνει τὸν παπᾶ, ποῦ θέλει νὰ μεταλάβῃ τοὺς ἐνορίτες του καὶ στέκει κοντὰ σὲ μιὰ μεσόπορτα, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ μπαίνουν οἱ μεταλαβωμένοι στὸ ἄλλο δωμάτιο. Ὄταν γίνουν ὅλα ἔτοιμα λέει ὁ....παπάς, πῶς οἱ καλοὶ χριστιανοὶ πρέπει νὰ μεταλαβαίνουν καὶ πῶς αὐτὸς θὰ τοὺς μεταλάβῃ τῶρα καὶ φωνάζει:

—Μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε....

Οἱ πιστοὶ προσέρχονται ἕνας-ἕνας καὶ....μεταλαβαίνουν. Δὲ

μαρτυροῦν τὸ πάθημά τους, γιὰ νὰ τὸ πάθουν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ μπαίνουν στὸ διπλανὸ δωμάτιο. Στὸν τελευταῖο ἢ στὸν ἀπὸ πρωτότερα ἐπισημασμένο ἐπιφυλάσσεται τὸ κατάβρεγμα. "Ὅταν θὰ πλησιάσῃ, τὸν πρῶτῶ ὁ παπᾶς, ἂν εἶναι ἐξωμολογημένος. "Ἄν πῆ ναί, τοῦ λέει πῶς ψεύδεται καὶ πρέπει νὰ ἐξομολογηθῆ καὶ νὰ πάρῃ συχώρησιν. "Ἄν πῆ ὄχι, τοῦ λέει πάλι τὸ ἴδιο. Καὶ ἀφοῦ πῆ μερικὲς ἁμαρτίες φανταστικὲς τὸν καλεῖ νὰ σκύψῃ τὸ κεφάλι του νὰ τοῦ διαβάσῃ τὴ συχωρευτικὴ εὐχὴ. Καὶ ἐνῶ σκύβει, σκύβει καὶ αὐτὸς καὶ τοῦ ρίχνει τὸ νερὸ στὸ σβέρκο.

ΙΗΜ. 1. Τὸ παιγνίδι δὲ γίνεται ὅταν παρίσταται παπᾶς ἐκτός μὲ τὴν ὄδειά του.

2. Τὸ παιγνίδι μπορεῖ νὰ παιχθῆ καὶ χωρὶς τὸ κατάβρεγμα.

3. Σὲ ὅποιον εὐνοεῖ ὁ...παπᾶς, δὲ βάνει στὸ κουτάλι πιπερόζουμο. Ἐπίσης δὲ βάνει σ' ἐκεῖνους, πού θὰ τοῦ ψιθυρίσουν μὲ τρόπο, πῶς ξέρουν τὸ παιγνίδι καὶ πού εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ μετᾶσχουν γιὰ νὰ μὴ δώσουν ὑποψίες στοὺς ἄλλους καὶ ἀρνηθοῦν νὰ μετᾶσχουν καὶ αὐτοί.

Τὸ χωνί

Ἐπιθεωροῦν τὸ παιγνίδι παίρνει ἓνα μικρὸ χωνί καὶ τὸ μπήγει στὴ μέση του μὲ τὸ πλατὺ μέρος πρὸς τὰ πάνω. Πάνω στὸ κεφάλι του πρὸς τὸ μπροστινὸ μέρος τοποθετεῖ ἓνα ἀμύγδαλο ἢ ἓνα καρύδι. Κινεῖ τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ πέσῃ τὸ ἀμύγδαλο καὶ προσπαθεῖ τάχα νὰ πέσῃ τὸ ἀμύγδαλο μέσα στὸ χωνί, πράγμα δύσκολο βέβαια, ἀλλὰ ὄχι καὶ ἀδύνατο.

Εἴτε τὸ πετύχῃ ὅμως, εἴτε ὄχι θὰ βρεθῆ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀνίδεους, πού θὰ τοῦ πῆ: «Δῶσε μου τὸ ἔμμενα».

Τοῦ τοποθετοῦν τὸ χωνί κατάλληλα καὶ ἐπιδίδεται μὲ ζῆλον στὴν προσπάθεια νὰ ρίξῃ τὸ ἀμύγδαλο μέσα. Μὰ τότε τὸν πλησιάζει ἐκ τῶν ὀπισθεν ὁ ἐντεταλμένος καὶ τοῦ χύνει μέσα στὸ χωνί ἓνα μαστραπά νερὸ.

Μπορεῖτε εὐκόλα νὰ φαντασθῆτε, τί ἐπακολουθεῖ καὶ πρὸ πάντων ἂν εἶναι χειμῶνας.

Τὸ μαξιλάρι

Δένονται τὰ μάτια ἑνὸς καὶ τοῦ δίδουν ἓνα μαξιλάρι. "Ὅσοι παίρνουν μέρος στὸ παιγνίδι—ἄνδρες καὶ γυναῖκες— κάθονται σὲ κύκλο. Ὁ τυφλὸς θέτοντας τὸ μαξιλάρι στὰ γόνατα κάποιου, καθίζει φωλιάζοντας δυὸ συλλαβές. π.χ. πῖ—πό. Ἐκεῖνος (ἢ) πού τὸν κρατεῖ στὰ γόνατα, ἐπαναλαμβάνει τίς συλλαβές καὶ ὁ τυφλὸς προσπαθεῖ, ἀπὸ τὴ φωνή, νὰ καταλάβῃ ἐκεῖνον (ἢ) στοῦ

ὁποίου τὰ γόνατα κάθεται. "Αν τὸ κατορθώσῃ, ἀνταλλάσσει τῆ θέσῃ του, ἀλλιῶς συνεχίζει καθίζοντας σὲ ἄλλων τὰ γόνατα.

ΣΗΜ. Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πῆ δυὸ ὀνόματα, οὔτε νὰ ἐπαναλάβῃ πολλές φορές τὶς συλλαβές.

Καμμιά φορά, ἐκεῖνος πού πρόκειται νὰ δεχτῆ στὰ γόνατά του τὸν τυφλό, ἀραιώνει τὰ γόνατα καὶ πέφτει στὸ πάτωμα. Αὐτὸ ὁμῶς δὲν πρέπει νὰ γίνεται καὶ ἰδίως στὴν περίπτωση, πού τὸ ρόλο τοῦ τυφλοῦ, τὸν παίξει γυναίκα.

Ἡ βελόνα

Ἐκεῖνος πού διευθύνει τὸ παιγνίδι προμηθεύεται βελόνα καὶ κλωστή καὶ φροντίζει νὰ τρίψῃ τὸ ἔσωτερικὸ τῆς μιάς του παλάμης μὲ φοῦμο ἢ καπνιά ἀπὸ τσιγάλι.

Ἀρχίζοντας τὸ παιγνίδι, καλεῖ κάποιον νὰ τοῦ κλείσῃ τὰ ἓνα μάτι καὶ ἰσχυρίζεται πὼς θὰ περάσῃ τὴν κλωστή μὲ τὸ ἓνα μάτι. Εἴτε τὸ καταφέρῃ εἴτε ὄχι, θὰ βρεθῇ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀνιδεοῦς τοῦ παιγνιδιοῦ νὰ πῆ ὅτι αὐτὸς θὰ τὰ καταφέρῃ νὰ περάσῃ τὴν κλωστή.

Ἐκεῖνος τοῦ παραδίδει ἀμέσως τὴ βελόνα καὶ τὴν κλωστή καὶ τοῦ σκεπάζει τὸ ἓνα μάτι μὲ τὴ μουτζουρωμένη παλάμη.

Συνήθως, ἂν τὸ φῶς εἶναι βοηθητικὸ, κατορθώνει καὶ τὴν περνᾷ καὶ τότε ἀποσύρεται ἡ παλάμη. Ἐπακολουθοῦν γέλια καὶ χειροκροτήματα. Τοῦ φωνάζουν μπράβο, καὶ αὐτὸς ὑπερήφανος, γιὰ τὸ κατορθωμά του, γελά εὐχαριστημένος, ὡς πού νὰ τὸν πληροφορήσῃ κάποιος γιὰ τὸ πάθημά του καὶ σπεύδει νὰ ἐξαφανιστῇ γιὰ νὰ πλυθῇ.

ΣΗΜ. "Αν δὲν κατορθώσῃ νὰ περάσῃ τὴν κλωστή, ζητᾷ ἄλλος. Ἄλλὰ μόλις ἀποσυρθῇ ἡ παλάμη καὶ φανῇ τὸ μουτζούρωμα καὶ ἀρχίσουν τὰ ἀκράτητα γέλια ὁ νέος ἐδελοντῆς δηλώνει πὼς δὲν τὰ καταφέρνει καὶ παραιτεῖται. Τὸ πρᾶγμα γίνεται τότε ἀκόμη πιὸ γελοῖο, γιὰτὶ ὁ παθὼν ἐξακολουθεῖ νὰ μένη ἀπαθῆς καὶ ἀπορεῖ γιὰ τὰ γέλια τῶν ἄλλων.

Ὁ χασάπης.

Συμνενοῦνται δυό. Ὁ ἓνας εἶναι ζωέμπορος καὶ ὁ ἄλλος χασάπης. Ὁ χασάπης ἔχει κι ἓνα βοηθό, πού σὲ μιά γωνιά τοῦ δωματίου, πάνω σ' ἓνα τραπέζι, ἔχει τὰ σύνεργά του: ἓνα μαχαίρι, μιά πέτρα γιὰ ἀκόνι κι ἓνα μαστραπὰ νερό. Φορεῖ μπόδιὰ καὶ σαρῖκι καὶ..... περιμένει

Ὁ χασάπης δηλώνει, πὼς ἀγοράζει βόδια, κατσίκια, ἀρνιά

κ.λ.π. καὶ ὁ ζωέμπορος λέει, πῶς ἔχει ἀπ' ὅλα δείχνοντας ἕνα ἀπὸ τοὺς δηλώσαντας νὰ λάβουν μέρος στὸ παιγνίδι γιὰ βόδι, ἄλλον γιὰ τράγο, ἄλλον γιὰ ἀρνὶ κ.λ.π.

Ἡ χασάπης ζητᾷ π.χ. τὸ βόδι, τὸ ἐξετάζει καὶ ἀποφαίνεται πῶς δὲν εἶναι ἀρκετὰ παχύ, γιὰ νὰ τὸ σφάξῃ τώρα. Ἐστερα ζητᾷ ἄλλο καὶ κατόπιν ἄλλο, ὥστε νὰ βρῆ ἐκεῖνο πού εἶναι γιὰ σφάξιμο καὶ τὸ παραδίδει στὸ βοηθό. Ὁ βοηθὸς τὸ ρίχνει στὸ πάτωμα καὶ καμώνεται πῶς τὸ σφάζει. Κατόπιν ἀνασηκώνει τὸ πόδι του, τάχα γιὰ νὰ τὸ φουσκώσῃ καὶ τοῦ χύνει μὲ γρηγοράδα τὸ νερὸ τοῦ μαστραπᾶ ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς ποδαρᾶς καὶ τὸ παιγνίδι τελειώνει μὲ τὰ ἀκράτητα γέλια ὅλων πλὴν τοῦ... θύματος.

ΣΗΜ. Τὸ παιγνίδι αὐτὸ δὲν παίζεται σὲ καιρὸ χειμῶνα, ἐκτός ἂν τὸ θύμα ἔχῃ τὴν εὐκολία ν' ἀλλάξῃ τὰ... βρεμένα του.

Τὸ δαχτυλίδι μὲ τὸ σκοινάκι

Παίζεται ἀπ' ὅσουσδήποτε ἄντρες καὶ γυναῖκες πού κάθονται. Ὁ διευθύνων προμηθεύεται ἕνα λεπτὸ σκοινί (σιντζίμι) μὲ χωρὶς κόμπους καὶ μὲ ἀρκετὸ μᾶκρος. Περνᾷ μέσα ἕνα δαχτυλίδι πού μεταβιβάζεται συνεχῶς ἀπὸ χέρι σὲ χέρι, ὥστε νὰ μὴν μπορῆ κανένας νὰ διῆ πού βρίσκεται.

Ἐνας διατάσσεται ἀπὸ τὸν διευθύνοντα, πού κρατεῖ ἕνα στρουμπί, νὰ βρῆ τὸ δαχτυλίδι. Αὐτὸς προσπαθεῖ νὰ τὸ διῆ, ὅταν μεταβιβάζεται καὶ καλεῖ κάποιον, πού νομίζει πῶς εἶναι στὰ χέρια του, νὰ τ' ἀνοίξῃ. Ἄν τὸ ἐπιτύχῃ ἀνταλλάσσουν θέσῃ. Ἄν ὄχι, παίρνει τὴ στρουμπιά του καὶ συνεχίζει τὴν ἔρευνα.

ΣΗΜ. 1. Οἱ παίζοντες προσέχουν νὰ κρατοῦν κρυμμένο στὸ χέρι τὸ δαχτυλίδι, ὅταν βλέπουν πῶς πέφτει πρὸς τὰ ἐκεῖ τὸ βλέμμα του, εἶναι ὁμῶς ὑποχρεωμένοι ν' ἀνοίγουν τὰ χέρια, ὅταν τοὺς διατάξῃ ὁ ἐρευνητής. Τὸ πασάρισμα τοῦ δαχτυλιδιοῦ γίνεται στὰ σημεῖα, πού δὲν στρέφεται ἢ προσοχὴ του.

2. Ὁ διευθύνων πρέπει νὰ διατάσῃ νὰ γίνεται συνεχῶς ἡ κίνηση ὅλων τῶν χειρῶν καὶ τὸ δαχτυλίδι νὰ μεταβιβάζεται συνεχῶς, γιὰ νὰ ἀποχτᾷ τὸ παιγνίδι περισσότερο ἐνδιαφέρον.

3. Ἄν ὁ ἐρευνητὴς φαίνεται ἀδρανῆς, ὁ διευθύνων τοῦ ὑπενθυμίζει τὴ δουλειά του μὲ στρουμπιές.

Οἱ ψευτοπαλικάρδες

Ἡ ἑορτὴ καὶ ὁ Ψευτοθόδωρος εἶναι δυὸ ἀδερφοὶ πού εἶναι μαλωμένοι θανάσιμα καὶ κυνηγᾷ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο γιὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ.

Σ' ένα ξεχωριστό δωμάτιο όπλιζονται σάν αστακοί. Τά όπλα τους είναι σπεπάρνια, τσεκούρια, στυλιάρια, μελιτζάνες, άγγούρια καί άλλα τέτοια.

Στή σάλα εισβάλλει ό Θόδωρος καί ρωτά:

—Μήνμπας είδετε άνέ πέρασε από δω ό αδερφός μου ό Ψευτοθόδωρος!

—Τόν είδαμε, άπαντούν, κι άκούσαμε κι έλεγε, πώς σε γυρεύει νά σε σκοτώση.

—Νά με σκοτώση; Ντά έχει αυτός άρματα σάν τά δικά μου;

—Ού, έχει καί περισσότερα καί καλύτερα.

—Κι έχει αυτός έτσέ κουμπούρια, έτσέ μπιστόλες.... δείχνοντάς τα.

—Έχει καί καλύτερα.

—“Α! νά τόν έβριστα ποθές καί θά τοϋ δείχνα έγώ ηντα αξία έχουν τ' άρματά του.

Ξαφνικά έμφανίζεται στήν πόρτα πάνοπλος ό Ψευτοθόδωρος. Τόν παίρνει τό μάτι του Θόδωρου καί τό σιρίβει παλικαρίσια από την άλλη πόρτα. Ό Ψευτοθόδωρος κάνει πώς δέν τόν είδε καί ρωτά κι αυτός με τή σειρά του τά ίδια καί κάνει τίς ίδιες άπειλές, ώσπου έμφανίζεται πάλι ό Θόδωρος καί τρέπεται σε φυγή ό Ψευτοθόδωρος.

Τήν τρίτη φορά όμως, πού μπαίνει πάλι ό Θόδωρος, δέν προλαβαίνει ό Ψευτοθόδωρος νά φύγη καί συνάπτεται μιá εικονική μάχη, στήν όποία σκοτώνεται ό Θόδωρος καί πέφτει φαρδύς πλατύς στό πάτωμα. Ό Ψευτοθόδωρος, έξαγριωμένος στήν άρχή, στή θέα τοϋ πτώματος τοϋ αδελφοϋ του, συγκινείται, κλαίει, μοιρολογάται τόν σκοτωμένο, γονατίζει δίπλα του καί τοϋ ζητά συχώρηση.

Κάποιος τότε τοϋ λέει, πώς πρέπει νά μοιράση τ' άρματα τοϋ αδερφοϋ του, γιά νά τοϋ συχωρέσουνε. Τό βρίσκει σωστό. Καί παίρνοντας ένα-ένα τ' άρματα (ραπάνια, μελιτζάνες κ.λ.π.) τά μοιράζει στους παρισταμένους παρακαλώντας τους νά τά φυλάξουν εκεί πού πρέπει. Οί αποδέχτες τοϋ άφιερώματος παίρνοντάς τολένε τό συχωρεμό: «ό Θεός νά τοϋ συχωρέση καί νά σοϋ συχωρέση κι έσένα».

ΣΗΜ. 'Η έπιτυχία τοϋ παιγνιδιοϋ εξαρτάται πολύ από τήν ήθοποιία των ψευτοπαλικαρόδων. Γι' αυτό πρέπει νά τόχουν παίξει πολλές φορές καί νά είναι έτοιμόλογοι καί εύφυολόγοι. Τά μοιρολόγια νά είναι πετυχημένα καί νά εκδειάζουν κατά γελοίο τρόπο τά φανταστικά προτερήματα τοϋ αδερφοϋ. 'Η διανομή των άρμάτων νά συνοδεύεται με τήν πρέπουσα άφιέρωσι. Είνοι στό σύνολό μου μιá μικρή συμωδία, πού, γιά νά πετύχη, πρέπει οί παίζοντες νά τό έχουν δῆ νά τό παίζουν άλλοι καί νά τό προβάρουν άρκετές φορές.

‘Ο οδοντογιάτρος

‘Ο διοργανωτής διαλέγει δυὸ ἀπὸ τοὺς πιὸ καλόβολους παίχτες καὶ δίδει στὸν καθένα μυστικές ὁδηγίες. Στὸν ἕνα, ποὺ θὰ παίξῃ τὸ ρόλο τοῦ οδοντογιάτροῦ, λέει, νὰ ἔχῃ μουντζουρωμένα τὰ δάχτυλά του, προσέχοντας νὰ μὴν ὑποπέσουν στὴν ἀντίληψη τοῦ ἄλλου. Σ’ ἐκείνον πάλι λέει, νὰ ἔχῃ στὸ στόμα του νερὸ ἢ κρασί καὶ ὅταν θὰ ἐπιμένῃ ὁ γιάτρος ν’ ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, νὰ τοῦ τὸ πετάξῃ στὸ πρόσωπο.

“Υστερ” ἀπὸ τὴν προετοιμασία αὐτὴ, παρουσιάζεται στὸν οδοντογιάτρο μὲ πρισμένο τὸ μάγουλο, μὲ βόγγους, τάχα πὼς πονεῖ τόσο πολὺ τὸ δόντι του, ὥστε δὲ μπορεῖ νὰ μιλήσῃ. ‘Ο γιάτρος τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ σαγόνι καὶ τὸν καλεῖ ν’ ἀνοίξῃ τὸ στόμα. Ἐκείνος στὴν ἀρχὴ κάνει πὼς δε μπορεῖ κάνοντας σύγχρονα νοήματα καὶ γκριμάτσες ἀνυπόφορου πόνου. ‘Ο γιάτρος, μὴ γνωρίζοντας τί τὸν περιμένει, ἐπιμένει νὰ τοῦ ἀνοίξῃ τὸ στόμα καὶ τὸν μουτζουρώνει ἀκόμη πιὸ πολὺ. Μὰ καὶ ὁ πελάτης, στὴν κατάλληλη στιγμή, τοῦ πετᾷ τὸ περιεχόμενο τοῦ στόματός του καὶ ὄλοι γελοῦν μὲ τὸ πάθημα καὶ τῶν δύο. Γελαῖ καὶ ὁ μουντζουρωμένος, γιατί δὲν πῆρε ἀκόμη εἶδηση γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ προσώπου του καὶ αὐτὸ κάνει τοὺς θεατῆς νὰ γελοῦν περισσότερο εἰς βάρος του, ἐνῶ αὐτὸς νομίζει πὼς γελοῦν γιὰ τὸ πάθημα τοῦ γιάτροῦ.

ΣΗΜ. Τὸ νερὸ ἢ τὸ κρασί δὲν πρέπει νὰ εἶναι πολὺ, γιὰ νὰ μὴ δῶσῃ ὑποψία στὸ γιάτρο.

‘Η Μέλισσα,

Τὸ παιγνίδι αὐτὸ παίζεται κατὰ δυὸ τρόπους:

1ος τρόπος: Παίρνουν μέρος τρεῖς. ‘Ο ἕνας φορώντας στὸ κεφάλι ἕνα σκουφάκι (κασκέτο, μαντήλι, σαρίκι), στέκει στὴ μέση τῶν δυὸ ἄλλων, μὲ τὸ πρόσωπο πρὸς τὸ ἴδιο μέρος. ‘Ο ἀπὸ τὰ δεξιὰ τοποθετεῖ τὴ δεξιὰ του παλάμη ἀνεστραμμένη πάνω στὸ ἀριστερό του μάγουλο καὶ ὑψώνει τὸ ἀριστερό του χέρι ἀπὸ πάνω καὶ λίγο ὀπίσω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ μεσαίου, ποὺ λέγεται μέλισσα, καὶ ὁ ἀπὸ τὰ ἀριστερά τοποθετεῖ τὴν ἀριστερά παλάμη σιὸ δεξιὸ μάγουλο καὶ ὑψώνει τὸ δεξιὸ χέρι ὅμοια μὲ τὸν ἄλλο. Τὰ πόδια καὶ τῶν τριῶν βρίσκονται σὲ θέση διαστάσεως 40—50 πόντους καὶ γγίζουν τὰ πόδια τῶν ἀκραίων στὰ πόδια τοῦ μεσαίου.

Μετὰ τὴν τέτοια τοποθέτηση, ἡ μέλισσα (ὁ μεσαῖος), βάζοντας κοντὰ στὸ στόμα τῆς δυὸ παλάμες κλειστές ἀρχίζει νὰ σβουρίζῃ (βζζζ...) μιμούμενος τὴ μέλισσα καὶ κλίνοντας πότε

πρὸς τὸν ἓνα καὶ πότε πρὸς τὸν ἄλλο, δίδει ἑαφνικά, σὲ ὅποιον θέλει ἀπὸ τοὺς δυοῦ, ἓνα δυνατὸ ράπισμα στὴν παλάμη, πού προφυλάσσει τὸ μάγουλο. Συγχρόνως στρέφει τὴν κεφαλὴν, γιὰ ν' ἀποφύγη τὸ ρίξιμο τῆς σκούφιας ἀπὸ τὸν κτυπημένο, πού μόλις χτυπηθῆ κατεβάζει τὴν ὑψωμένη παλάμη, γιὰ νὰ ρίξη χάμω τὴ σκούφια. Ἐὰν τὸ ἐπιτύχη, ἀνταλλάσσουν θέση καὶ συνεχίζεται ἔτσι τὸ παίγνιδι μετὰξὺ τῶν τριῶν. Ἐὰν εἶναι καὶ ἄλλοι, πού θέλουν νὰ παίξουν ὕστερ' ἀπὸ λίγη ὥρα, ἀντικαθιστοῦν τοὺς τρεῖς πρῶτους καὶ αὐτοὺς ἄλλοι τρεῖς κ.ο.κ.

ΣΗΜ. 1. Τὸ κατέβασμα τῶν χεριῶν γίνεται μόνο μετὰ τὸ κτύπημα καὶ πρέπει ν' ἀποφεύγεται τὸ χτύπημα τοῦ κεφαλοῦ. Ἡ προσπάθεια δὲ περιορίζεται μόνο στὸ ρίξιμο τῆς σκούφιας μετὰ τὴν πρώτην.

2. Τὰ χτυπήματα τοῦ μεσαίου πρέπει νὰ βρίσκουν μόνο τὴν παλάμην. Μὴ κανονικὰ χτυπήματα συνεπάγονται τὴν ἀντικατάσταση τοῦ σφάλλοντος.

3. Τὸ παίγνιδι εἶναι ἄρκετὰ ἐνδιαφέρον, ὅταν παίζεται τεχνικά.

2ος τρόπος:

Ἐνας ἐθελοντὴς στέκει στὴ μέση τοποθετώντας ἀνεστραμμένη τὴν παλάμη στὴ μασχάλη τοῦ ἄλλου χεριοῦ. Μετὰ τὴν ἄλλη παλάμη σκεπάζει τὰ μάτια του, ὥστε νὰ μὴ βλέπη διόλου.

Οἱ ἄλλοι παίχτες (4—10) στέκουν γύρω του. Ἐνας ἀπὸ ὅλους δίδει μετὰ τὴν παλάμη του ἓνα γερὸ χτύπημα στὴν παλάμη, πού βρίσκεται στὴ μασχάλη. Ὅλοι ἀμέσως σβουρίζουν...καὶ ὑψώνουν πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ χτυπηθέντος τὸ δειχτὴ τοῦ χεριοῦ. Ὁ χτυπημένος κατεβάζει ἀμέσως τὸ χέρι καὶ προσπαθεῖ ἀπὸ διάφορα σημάδια, νὰ μαντέψη καὶ νὰ ὀνομάσῃ ἐκεῖνον, πού τὸν χτύπησε. Ἐὰν τὸν βρῆ μετὰ πρώτην, ἀνταλλάσσουν θέση. Ἐὰν δὲν τὸν βρῆ, δέχεται καὶ δεῦτερο καὶ τρίτο... ὡς πού κάποτε θὰ ἐπιτύχη.

ΣΗΜ. 1. Γιὰ νὰ ἐξασφαλιστε καλύτερα τὸ κλείσιμο τῶν ματιῶν, τοποθετεῖται ἓνας ἀπὸ τοὺς παίχτες κοντὰ του, πού θέτει τὴν παλάμη του πάνω στὰ μάτια τοῦ χτυπωμένου καὶ ἄσκει τὸν ἔλεγχον, πού ἀπαιτεῖται, γιὰ νὰ μὴ βλέπη ἐκεῖνον πού τὸν κτυπᾷ κάθε φορὰ.

2. Ὁ χτυπημένος δὲν πρέπει νὰ καθυστερῆ πολὺ τὴν ἀπόφασή του.

3. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ χτυπήσῃ ἄλλος, ἐκτὸς ἐκείνων πού μετέχουν στὸ παίγνιδι. Σὲ μιά τέτοια περίπτωση τὸν ἀρπάζουν καὶ τὸν βάνουν στὴ μέση καὶ συνεχίζεται πιά μ' αὐτὸν τὸ παίγνιδι.

Τὸ φυσερό

Στὸ ταβάνι καρφώνεται ἓνα μικρὸ καρφί καὶ σ' αὐτὸ δέ-
νεται μιὰ κλωστή, πού στήν ἄκρα τῆς εἶναι περασμένη μιὰ χον-
τροβελόνα. Μὲ τὴ βελόνα αὐτὴ καρφώνεται ἓνα κάρβουνο σὲ
μέγεθος μικροῦ καρυδιοῦ κι ἔτσι σχηματίζεται ἓνα ἔκκρεμές.
Ἡ ἀπόσταση τοῦ καρβούνου ἀπὸ τὸ πάτωμα κανονίζεται, ὥστε
νὰ βρίσκεται τὸ κάρβουνο στὸ ὕψος περίπου τοῦ λαιμοῦ τῶν
γύρω τοποθετουμένων στὸ πάτωμα, κυκλικά καὶ σταυροπόδι,
8—10 παιχτῶν. Στὸ πάτωμα ἀπλώνεται μιὰ κουβέρτα.

Τὸ παιγνίδι ἀρχίζει μ' ἓνα δυνατὸ φύσημα τοῦ καρβούνου,
τὸ ὁποῖον φυσικά θὰ φτάσῃ στὸ πρόσωπο τοῦ ἀπέναντι καθη-
μένου, πού γιὰ νὰ μὴν καῖ, τὸ φυσᾷ πρὸς τὸν ἀπέναντί του.
Ἀλλὰ ἐπειδὴ τὸ φυσοῦν ἀπὸ διάφορες διευθύνσεις, τὸ κάρβουνο
αἰωρούμενο καὶ ξαναμμένο ἀπὸ τὰ φυσήματα, ἐπισκέπτεται πότε
τὸ ἓνα καὶ πότε τὸ ἄλλο πρόσωπο, πού εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ
τὸ ἀποκρούσῃ μόνο μὲ φύσημα. Ἐτσι τὸ κάρβουνο ἔρχεται σὲ
συχνὲς ἐπαφὲς μὲ τὰ πρόσωπα τῶν παιζόντων, πράγμα πού
προκαλεῖ ζωηρὰ γέλια.

ΣΗΜ. 1. Ἄν τὸ ταβάνι εἶναι ἀρκετὰ ὑψηλό, εἶναι δυνατόν
οἱ παίχτες νὰ κάθονται σὲ καρέκλες. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ εἶναι
δυνατὸν νὰ λαβαίνουν μέρος καὶ γυναῖκες.

2. Τὸ κάρβουνο πρέπει νὰ εἶναι καλὰ στερεωμένο στὴ βε-
λόνα, γιὰ νὰ μὴν πέφτῃ στὸ πάτωμα ἢ στὰ ρούχα τῶν παι-
χτῶν.

Τὸ καλάμι

Λαβαίνουν μέρος ὁσοιδίηποτε ἄντρες καὶ γυναῖκες.

Ὁ διοργανωτὴς ἐφοδιάζεται μ' ἓνα γερὸ στρουμπὶ καὶ ἐρω-
τᾷ ἓνα-ἓνα, μὲ τὴ σειρὰ πού κάθονται, τοὺς παίχτες, τί γίνεται
μὲ τὸ καλάμι. Καθένας εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ πῆ μιὰ μόνο χρή-
σι, ἀρκεῖ νὰ μὴν τὴν ἔχῃ πῆ ὡς τώρα κανένας ἄλλος. Ἄν σφάλῃ
ἢ καθυστερήσῃ τιμωρεῖται μὲ μιὰ γερὴ στρουμπιά.

Τὸ παιγνίδι συνεχίζεται, μέχρις ὅτου κρινῇ ὁ διευθύνων,
πὼς δὲν ὑπάρχουν ἄλλες περιπτώσεις χρήσεως. Γι' αὐτὸ πρέπει
νὰ γνωρίζῃ, ἂν ὄχι ὅλες τίς περιπτώσεις χρήσεως, τουλάχιστο
τίς πιὸ πολλὰς, γιὰτὶ ὁ ἐρωτώμενος ἔχει τὸ δικαίωμα, ἀφοῦ
προηγουμένως φάῃ τὴ στρουμπιά του, νὰ ἀντεπαγάγῃ τὴν ἐρώ-
τησι. Καὶ ἂν μὲν ἀπαντήσῃ εὖστοχα, παίρνει ὁ ἀντερωτήσας
δυὸ ἀκόμη γερεὲς στρουμπιές. Ἄν ὅμως σφάλῃ ἢ δὲν ἔχῃ τὴ ν'
ἀπαντήσι, παίρνει ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ στρουμπὶ καὶ τὸν φιλο-
δωρεῖ μὲ δυὸ χτυπήματα.

ΣΗΜ. 1. Στὴν ἀρχὴ οἱ ἀπαντήσεις εἶναι εὐκόλες. Ὅσο ὅμως

προχωρεί τὸ παιγνίδι, ἡ εὕρεση τῶν χρήσεων γίνεται δυσκολώτερη καὶ τὸ παιγνίδι παίρνει περισσότερο ἐνδιαφέρον. Ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχὴ στὶς δοσμένες ἀπαντήσεις, τόσο ἀπὸ τὸν διευθύνοντα, πού πρέπει νὰ ἐνδυμῆται ποιὲς χρήσεις τοῦ ἔχουν πῆ, γιατί ἀλλιῶς τοῦ παίρνουν τὸ στρουμπὶ καὶ τὸν χτυποῦν, ἂν τὶς δεχτῆ, ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς παίχτες, πού δὲν πρέπει νὰ ποῦν κάτι πού εἰπώθηκε πρωύτερα ἀπὸ ἄλλον.

2. Ὅταν τελειώσῃ ἡ σειρά ὄλων, ξαναγυρίζει ἀπὸ τὴν ἀρχή.

3. Στὸ ἐνδιάμεσο ἐτοιμάζει καθέννας τὴν ἀπάντησή του. Ἐνῶ, ὅμως, νομίζῃ πὼς τὴν ἔχει ἐξασφαλισμένη, γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὴ στρουμπιά, τὴν ἀκούει νὰ λέγεται ἀπὸ ἄλλον καὶ εἶναι ὑποχρεωμένος ν' ἀναζητήσῃ ἄλλην, πού κάποτε τὴν χάνει καὶ αὐτὴν καὶ βρίσκεται στὴν ἀνάγκη νὰ ψάχνῃ διαρκῶς.

Ὁ Χότζας

Ὁ διοργανωτὴς λέει πὼς εἶναι Χότζας. Σὲ ἰδιαιτέρο δωμάτιο ντύνεται ἓνα σεντόνι καὶ τοποθετεῖ στὸ κεφάλι τοῦ ἓνα μεγάλο σαρῖκι ἀπὸ μεγάλη πετσέτα ἢ μικρὸ σεντόνι. Ἀνάμεσα στὸ σαρῖκι τοποθετεῖ ἓνα μισόγεμο μαστραπά, φροντίζοντας νὰ νὰ μὴ φαίνεται. Γιὰ περισσότερη σιγουριά ὁ μαστραπάς περιβάλλεται μὲ μιὰ πετσέτα, πού δένεται στὸ κατωσάγονο τοῦ «Χότζα».

Στὸ μεταξὺ στὴ σάλα ἐτοιμάζεται ἓνα τραπέζι, στὸ ὁποῖο θὰ σταθῇ ὁ Χότζας νὰ κηρύξῃ. Σὲ λίγο ἀνοίγει ἡ πόρτα τῆς σάλας, μπαίνει βραδυπορώντας καὶ μεγαλόπρεπα ὁ «Χότζας» καὶ τοποθετεῖται στὸ τραπέζι. Ἀρχίζει τὸ κήρυγμα. Ὅμιλεῖ περὶ ἀμαρτιῶν καὶ ἀμαρτωλῶν καὶ καλεῖ ἓνα ἓνα ἀπὸ τοὺς ἀκροατὲς τοῦ νὰ ἐξομολογηθοῦν τὶς ἀμαρτίες των καὶ τοὺς ἀπευθύνει τὶς παρακάτω ἐρωτήσεις:

—Μήμπας ἔφαγες τὴν κοκκινοποδοῦσα τῆς Μαδάρας; (ἐννοεῖ τὴν πέρδικα).

Ὁ ἐξομολογούμενος μὴ ἐννοώντας ζητεῖ ἐξηγήσεις, πού δὲν τοῦ δίδονται.

—Μήμπας ἔφαγες τὸν τρουλαῦτη τῆς Μαδάρας; (ἐννοεῖ τὸ λαγὸ).

Ὁ ἐξομολογούμενος ἐννοεῖ καὶ ἀπαντᾷ ναι ἢ ὄχι.

—Μήμπας ἔφαγες ντομούζ; (ἐννοεῖ χοῖρο).

—Ναὶ ἢ ὄχι.

—Μήμπας ἀπήγκλασες; (Συγκαλυμμένο τὸ ἔκλασες).

Αὐτὴ ἡ ἐρώτησις ἀποτελεῖ δίλημμα. Ἄν ὁ ἐξομολογούμενος ἀπαντήσῃ, ναι, τοῦ καταλογίζει ὁ Χότζας βαρύτερο ἀμάρτημα. Ἄν ἀπαντήσῃ, ὄχι, τοῦ καταλογίζει, ἐπίσης, βαρύτερο ἀμάρτημα, γιὰ τὸ ψεῦδος πού εἶπε. Εἶναι ἀμαρτωλὸς καὶ πρέπει νὰ ἐξαγνιστῇ. Τὸν καλεῖ ὁ «Χότζας» γὰ ὑψώσῃ τὰ χέρια πρὸς

τόν οὐρανὸ καὶ νὰ πῆ: «Θεέ μου, ἤμαρτον, συχώρεσέ με». Ὁ «Χότζας» τότε τοῦ ἀπαντᾷ: «Συχωρεμένοις νάσαι ἀμήν».

Μὲ τὸ ἀμήν κλίνοντας τὸ κεφάλι τοῦ χύνει τὸ νερὸ πάνω του καὶ τὸν κάνει μούσκεμα.

ΣΗΜ. Σὲ ὄποιους δὲν θέλει νὰ χύσῃ τὸ νερὸ, γίνονται οἱ παραπάνω ἐρωτήσεις καὶ φεύγουν συχωρεμένοι, ὡς που νὰ βρεθῇ τὸ κατάλληλο θύμα. Τὸ θύμα ἐκλέγεται μεταξύ 3—4 ἐξομολογούμενων.

Ὁ κουρέας

Ὁ διοργανωτῆς λέει πὼς εἶναι κουρέας καὶ διαφημίζει τὴ μεγάλη του ἱκανότητα. Μπαίνει σὲ ἰδιαίτερο δωμάτιο κι ἐτοιμάζει τὰ σύνεργά του: δύο πιάτα μὲ λίγο νερὸ τὸ καθένα, πού τοῦ ἑνὸς τὸν πάτο ἀπὸ τὸ ἔξω μέρος ἔχει πασαλείψει μὲ κάρνη ἀπὸ τσικάλι ἢ τηγάνι.

Μπαίνοντας στὴ σάλα καλεῖ κάποιον νὰ τὸν ξυρίσῃ. Τοῦ δίδει τὸ μουντζουρωμένο πιάτο μὲ τρόπο πού νὰ μὴ δῆ τίς μουντζούρες καὶ κρατεῖ τὸ ἄλλο. Τοῦ παραγγέλνει νὰ κάρνη ὅτι τὸν βλέπει αὐτὸν νὰ κάρνη. Καὶ τότε βρέχει τὰ δάχτυλα τοῦ ἑνὸς χεριοῦ στὸ νερὸ, πού εἶναι στὸ πιάτο του, τὸ ἐγγίζει ἔπειτα στὸν πάτο ἀπ' ἔξω καὶ ἀλείφει τὸ πρόσωπό του, τάχα πὼς εἶναι ἡ σαπουνάδα. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ ὁ πελάτης μὲ τὸ δικό του πιάτο. Ἔτσι σὲ λίγα δευτερόλεπτα τὸ θύμα, πού δὲν ξέρει πὼς τὸ δικό του πιάτο εἶναι μουντζουρωμένο, μουντζουρώνεται. Οἱ θεατὲς ξεκαρδίζονται στὰ γέλια καὶ τὸ θύμα νομίζει πὼς γελοῦν μὲ τίς γκριμάτσες πού κάνει ὁ κουρέας καὶ πού τίς ἐπαναλαμβάνει κι αὐτός. Τὸ μουντζούρωμα συνεχίζεται ὡς που νὰ θεωρηθῇ πιά τελειωμένο τὸ παιγνίδι, ὅποτε ὁ κουρέας τῷ δίδει τὸν καθρέφτη νὰ δῆ ἂν τὸν ξύρισε καλά καὶ συγχρόνως τὸ βάνει στὰ πόδια, γιὰ νὰ μὴν ὑποστῇ καὶ αὐτὸς μουντζούρωμα ἀπὸ τὸν παθόντα.

Τὸ δαχτυλίδι

Στὸ παιγνίδι αὐτὸ μποροῦν νὰ λάβουν μέρος ὅσοιδήποτε παῖχτες ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Ὁ ὀργανωτῆς ἐφοδιάζεται μ' ἓνα δαχτυλίδι κι ἓνα στρουμπί. Κρατώντας τὸ δαχτυλίδι ἀνάμεσα στὶς δύο του παλάμες ἐνωμένες, σὲ τρόπο πού νὰ μὴ φαίνεται τὸ δαχτυλίδι, περνᾷ ἀπὸ μπροστὰ ὄλων πού ἔχουν ἐπίσης ἐνωμένες τίς παλάμες καὶ πού τίς παραμερίζουν λίγο γιὰ νὰ δεχτοῦν ἐνδεχομένως τὸ δαχτυλίδι, πού τελικὰ τὸ ἀφήνει ἀθέατος στὶς παλάμες κάποιου. Αὐτὸς πρέπει νὰ τὸ κρύψῃ χωρὶς νὰ δώσῃ ὑποψίες, πὼς τὸ ἔχει.

Ὁ διευθύνων τὸ παιγνίδι κρατώντας ἀπειλητικὰ τὸ στρουμπί ἀποτείνεται σὲ κάποιον καὶ τοῦ λέει:

—«Ἐχασα τὸ δαχτυλίδι μου καὶ θέλω νὰ μοῦ τὸ βρῆς. Ποιὸς τόχει;»

Ὁ ἐρωτώμενος πρέπει νά ἀπαντήσῃ ἀμέσως λέγοντας τὸ ὄνομα ἐκείνου πού νομίζει πῶς τὸ ἔχει. "Ἄν βραδύνη ν' ἀπαντήσῃ, τρώει στρουμπιές. "Ἄν ἐπιτύχῃ, παίρνει αὐτὸς τὸ στρουμπὶ καὶ τὸ δαχτυλίδι καὶ συνεχίζει τὸ παίγνιδι. "Ἄν δὲν ἐπιτύχῃ μὲ τὴν πρώτη ἀπάντησιν, δέχεται μιὰ γερὴ στρουμπιά καὶ ὁ διευθύνων ἀποτείνεται μὲ ὁμοιο τρόπο σὲ ἄλλους.

ΣΗΜ. 1. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ παίγνιδιοῦ ἔγκειται κυρίως στὸ νὰ μὴ βρεθῇ σύντομα αὐτὸς πού κρατεῖ τὸ δαχτυλίδι, γιὰ νὰ φᾶνε στρουμπιές ὅσο τὸ δυνατόν περισσότεροι. Γι' αὐτὸ ὁ διευθύνων καταβάλλει ἐξαιρετικὴ προσοχή, ὅταν θ' ἀφήσῃ τὸ δαχτυλίδι, νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτός ἀπὸ κανένα καὶ φροντίζει νὰ τὸ ἀφήσῃ σὲ πρόσωπο ἐξωτῶν ἰδιωτέρων του συμπαθειῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ δεχόμενος τὸ δαχτυλίδι πρέπει νὰ τηρήσῃ πλήρῃ ἀταραξία.

2. Εἶναι ἀπαραίτητο σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ παίγνιδιοῦ νὰ μένουν κλειστές ὄλων οἱ παλάμες καὶ τὸ δαχτυλίδι νὰ μένῃ στὴ παλάμη ἐκείνου πού τὸ ἔχει.

3. Ὅταν βρεθῇ, ἐκεῖνος πού ἔχει τὸ δαχτυλίδι, τόσον αὐτὸς πού τὸ ἔδωκε, ὅσο κι ἐκεῖνος πού τὸ ἔχει, ὀφείλουν νὰ μὴν τὸ ἀρνηθοῦν.

4. Ἡ προσπάθεια τοῦ καθενὸς πρέπει νὰ τείνῃ στὸ νὰ ψυχολογήσῃ τὸν κάτοχο ἀπὸ τὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου καὶ ἀπὸ τὴν καθόλου στάση του, γιὰτὶ εἶναι διαπιστωμένο, πῶς οἱ πιὸ πολλοί, δὲν κατορθώνουν νὰ κρύψουν τὴν κάποια συγκίνησή των, ὅταν κρατοῦν τὸ δαχτυλίδι.

● Ζωέμπορος

Αὐτὸς πού διευθύνει τὸ παίγνιδι διακηρύττει πῶς εἶναι ζωέμπορος καὶ θὰ φέρῃ ἀπὸ τὴ Σερβία π.χ. ἢ ἀπὸ κάποιον ἄλλον τόπο, διάφορα ζῶα καὶ παρακαλεῖ νὰ τοῦ δηλώσῃ ὁ καθένας τὶ ζῶα θὰ πάρῃ, γιὰ νὰ τοῦ τὸ φέρῃ. Βαστᾶ χαρτὶ καὶ μολύβι καὶ σημειώνει τοῦ καθενὸς τὸ ὄνομα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ζώου τῆς προτιμήσεώς του. Κατόπιν ἀποσύρεται στὸ διπλανὸ δωμάτιο καὶ προμηθεύεται ἕνα καθρέφτη, τοποθετεῖ ἕνα θυρωρὸ καὶ ἐπανερχόμενος σὲ λίγα λεπτά, δηλώνει πῶς ἔφερε τὰ ζῶα καὶ νὰ πάῃ νὰ πάρῃ ὁ καθένας τὴν παραγγελία του. Ξαναγυρίζει πάλι στὸ ἰδιαιτέρο δωμάτιο καὶ μὲ τὸ θυρωρὸ καλεῖ ὀνομαστικὰ τὸν καθένα νὰ παραλάβῃ τὸ ζῶο του.

Στὴν ἐρώτησιν τοῦ πελάτη ποῦ εἶναι τὸ ζῶο, τοῦ δείχνει τὸν καθρέφτη, τὸ βλέπει καὶ ἐπιστρέφει. Δὲ λέει τίποτε κι ἔτσι τὴν παθαίνει καὶ ὁ δεῦτερος καὶ ὅλοι μὲ τὴ σειρά τους.

ΣΗΜ. 1. Ἰδίως τὴν παθαίνουν ὅσοι ἐδήλωσαν πῶς θὰ πάρουν γαῖδαρο, βόδι, μουλᾶρι, γουρουνί.....

2. Ὅσοι γνωρίζουν τὸ παίγνιδι δηλώνουν πῶς θὰ πάρουν μετεῖνό, περισσότερὶ, παγώνι...

ΠΑΡΑΤΗΡΗΜΑΤΑ

Όπως σέ όλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἔτσι καί στήν Κρήτη ὑπάρχουν πολλές προλήψεις καί δεισιδαιμονίες ἢ ὅπως συνήθως λέγονται «Παρατηρήματα», πού ἀσκοῦν καταθλιπτική ἐπίδραση πάνω στή ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

Σήμερα μὲ τὸ ἀνέβασμα τῆς στάθμης τοῦ πολιτισμοῦ μας καί τῆς ἐν γένει κοινωνικῆς καί θρησκευτικῆς προόδου μας, τὰ τέτοια παρατηρήματα ἔπαψαν πιά ν' ἀσκοῦν τὴν καταθλιπτικὴν ἐπίδραση πού ἀσκοῦσαν ἄλλοτε, ὡς τόσο ὅμως, στοὺς ὄρεινους πρὸ πάντων πληθυσμοὺς, τὰ παρατηρήματα αὐτὰ εἶναι ἀκόμη σεβαστὰ σέ μεγάλη ἀναλογία.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ παρατηρήματα αὐτὰ μάζεψα στὰ χρόνια πού ὑπρέτησα δάσκαλος σέ διάφορες περιοχὲς τοῦ νομοῦ Χανίων, σέ μιὰ χωριστὴ συλλογὴ.

Καί γιὰ τὸ γάμο ὑπάρχουν τέτοια παρατηρήματα τὰ ὅποια ἄλλοτε ἐξασκοῦσαν μεγάλη ἐπιρροή ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τὸ γάμο.

Στὴ Συλλογὴ αὐτῇ, πού περιέλαβε τίς σχετικὲς μὲ τὸ γάμο μαντινάδες, τραγούδια, παροιμίαι, ἔκρινα σκόπιμο νὰ περιλάβω στὸ τέλος, σὰν καρύκειμα καί τὰ παρατηρήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ γάμο, ὄχι βέβαια μὲ τὴν πρόθεση νὰ δικαιωνοῦν οἱ προλήψεις καί οἱ δεισιδαιμονίες, αὐτές, ἀλλὰ γιὰ τὴ λαογραφικὴ ἐνημέρωση τοῦ ἀναγνώστου, σχετικὰ μὲ τίς κρατούσας ἀντιλήψεις γιὰ τὸ γάμο σέ παρωχημένους γενιές.

Στὴ διατύπωση τῶν παρατηρημάτων διατήρησα τὸ γλωσσικὸ τύπο, μὲ τὸν ὁποῖο μοῦ τὰ διηγήθηκαν.

— Ὅντε χορεύουνε τὸ χορὸ τοῦ Ἡσαΐα, ὁποῖος (ὁ γαμπρὸς γῆ ἢ ἡ νύφη), πατήση τὸν ἄλλο, θὰ τὸν ἐκουμαντέρνη σέ ὄλη τους τὴ ζωὴ.

— Ὅποιον (αν) πατήση τὴν ὥρα τῆ βλόγας ὁ γαμπρὸς γῆ ἢ νύφη, θὰ παντρευτῆ μέσα στὸ χρόνο.

— Ὅσοι πιοῦνε ἀπὸ τὸ κρασί τῆ στεφάνωσης, θὰ παντρευτοῦνε μέσα στὸ χρόνο.

— Τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου, ὅποιον κοπελιέδω γγίξη ἢ νύφη στὴ μύτη, θὰ παντρευτοῦνε γρήγορα.

— Τὴ Δευτέρα δὲν πρέπει νὰ γίνεται γάμος, γιὰτὶ δευτερώνει.

ΑΛΛΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤ. Π. ΒΑΒΟΥΛΕ

1. **Ὁ Κρητικὸς Τραγουδιστὴς:** Συλλογὴ Κρητικῶν μαντινάδων καὶ δημοτ. τραγουδιῶν—Ἐκδότης Κ. Ἀλικιώτη, Χανιά 1950.
2. **Κρητικὴ Ἱστορία:** Ἐκδότης Κ. Ἀλικιώτης Χανιά 1952.
3. **Γιὰ τὸ μάθησ Ὀρδογραφία:** Ἐκδότης Ν. Ἀλικιώτης Ἀθήνα 1948.
4. **Ὁ Ὅμιλητὴς:** Ἐπίκαιρες Ὅμιλιες σὲ σχολικὲς ἑορτές. Ἐκδότης Δ. Δημητράκος Ἀθήνα 1939.
5. **Θέματα Ἐκθέσεων:** Οδηγίες γιὰ τὴ σύνταξη Ἐκθέσεων. Πολλὰ θέματα ἐκθέσεων. Ὑποδείγματα—Χανιά 1954.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ διάφορα βοηθητικὰ βιβλία τοῦ δημοτικοῦ σχολείου.

Τὰ ἀνωτέρω ζητητέα ἀπὸ τὸν Συγγραφέα, τοὺς Ἐκδότες καὶ ἀπὸ τὰ περισσότερα διδλαιοπωλεῖα τῆς Κρήτης